

Güncel Eğitim Bilimleri Araştırmaları VIII

Editörler

Ahmet DOĞANAY

Oğuz KUTLU

© Copyright 2023

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi AŞ'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN	Sayfa ve Kapak Tasarımı
978-625-399-419-8	Akademisyen Dizgi Ünitesi
Kitap Adı	Yayıncı Sertifika No
Güncel Eğitim Bilimleri Araştırmaları VIII	47518
Editörler	Baskı ve Cilt
Ahmet DOĞANAY ORCID iD: 0000-0002-8482-225X Oğuz KUTLU ORCID iD: 0000-0003-0840-9903	Vadi Matbaacılık
Yayın Koordinatörü	Bisac Code
Yasin DİLMEN	EDU000000
	DOI
	10.37609/akya.2828

Kütüphane Kimlik Kartı

Güncel Eğitim Bilimleri Araştırmaları VIII / editörler : Ahmet Doğanay, Oğuz Kutlu.
Ankara : Akademisyen Yayınevi Kitabevi, 2023.
211 s. : şekil, tablo. ; 160x235 mm.
Kaynakça var.
ISBN 9786253994198
1. Eğitim.

GENEL DAĞITIM

Akademisyen Kitabevi AŞ

Halk Sokak 5 / A Yenışehir / Ankara

Tel: 0312 431 16 33

siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

ÖN SÖZ

Akademisyen Yayınevi yöneticileri, yaklaşık 30 yıllık yayın tecrübesini, kendi tüzel kişiliklerine aktararak uzun zamandan beri, ticarî faaliyetlerini sürdürmektedir. Anılan süre içinde, başta sağlık ve sosyal bilimler, kültürel ve sanatsal konular dahil 2700’ü aşkın kitabı yayımlamanın gururu içindedir. Uluslararası yayınevi olmanın alt yapısını tamamlayan Akademisyen, Türkçe ve yabancı dillerde yayın yapmanın yanında, küresel bir marka yaratmanın peşindedir.

Bilimsel ve düşünsel çalışmaların kalıcı belgeleri sayılan kitaplar, bilgi kayıt ortamı olarak yüzlerce yılın tanıklarındır. Matbaanın icadıyla varoluşunu sağlam temellere oturtan kitabın geleceği, her ne kadar yeni buluşların yörüngesine taşınmış olsa da, daha uzun süre hayatımızda yer edineceği muhakkaktır.

Akademisyen Yayınevi, kendi adını taşıyan **“Bilimsel Araştırmalar Kitabı”** serisiyle Türkçe ve İngilizce olarak, uluslararası nitelik ve nicelikte, kitap yayımlama sürecini başlatmış bulunmaktadır. Her yıl mart ve eylül aylarında gerçekleşecek olan yayımlama süreci, tematik alt başlıklarla devam edecektir. Bu süreci destekleyen tüm hocalarımıza ve arka planda yer alan herkese teşekkür borçluyuz.

Akademisyen Yayınevi A.Ş.

İÇİNDEKİLER

Bölüm 1	Gıda Teknolojisi Programında Ekmek Yapma Makinesi ile Ekmek Yapımı Uygulaması	1
	<i>Hasan METE</i>	
	<i>Aytekin ERDEM</i>	
	<i>Gürcan UZAL</i>	
	<i>Duygu HÜYÜK</i>	
	<i>Saim ALTAY</i>	
Bölüm 2	Okul Öncesi Çocukların Youtube Kullanımı Üzerine Bir Alan Araştırması	19
	<i>Çilem Tuğba KOÇ</i>	
Bölüm 3	Özel Eğitim Sınıfı Olan Ortaokullarda Görev Yapan Özel Eğitim Öğretmenlerinin Okul Yöneticilerinin Özel Eğitime İlişkin Mesleki Yeterliklerine Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi	43
	<i>Meliha Didem ÇIRAKOĞLU</i>	
	<i>Fatma USLU GÜLŞEN</i>	
Bölüm 4	Ortaokul Dönemi Çocuk Şarkılarına İlişkin Öğretmen Görüşleri	71
	<i>Ozan GELEN</i>	
	<i>Esin UÇAL CANAKAY</i>	
Bölüm 5	Eğitim Örgütlerinde Sosyal Medya Liderliği	103
	<i>Ferhat HAN</i>	
Bölüm 6	Üniversite Öğrencilerinin E-Öğrenme Sürecine İlişkin Memnuniyet Düzeylerinin İncelenmesi	121
	<i>Ferhat HAN</i>	
	<i>Fulya ATİLA</i>	
	<i>Metin KIRBAÇ</i>	
Bölüm 7	Müzik Öğretmeni Adaylarının Akademik Erteleme ve Akademik Umutsuzluk Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	139
	<i>Merve Nihan ERTEKİN KAYA</i>	
Bölüm 8	Güzel Sanatlar Liseleri Keman ve Viyola Ders Kitaplarının Devinişsel Kazanımlar Bakımından İncelenmesi.....	155
	<i>D. Görkem KUMTEPE</i>	
	<i>Selin ÖZDEMİR</i>	
Bölüm 9	Bağlamada Düzen-Makam Pratikleri Bağlamında Güncel Perde Dizilimine Alternatif Dizilimler ve Öğretimde Kullanımına Dönük Görüşler.....	175
	<i>Sami Emrah GEREKTEN</i>	

YAZARLAR

Dr. Saim ALTAY

Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi

Dr. Fulya ATİLA

Millî Eğitim Bakanlığı

Dr. Öğr. Üyesi Esin UÇAL CANAKAY

Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim
Fakültesi, Müzik Eğitimi AD

Meliha Didem ÇIRAKOĞLU

Öğretmen, Bilim Uzmanı, Millî Eğitim
Bakanlığı

Doç. Dr. Aytekin ERDEM

Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Teknik
Bilimler Meslek Yüksekokulu

Ozan GELEN

Bilim Uzmanı

Dr. Öğr. Üyesi Sami Emrah GEREKTEN

Afyon Kocatepe Üniversitesi, Devlet
Konservatuarı Türk Halk Müziği Çalgı
Eğitimi

Dr. Öğr. Üyesi Fatma USLU GÜLŞEN

Mersin Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim
Yönetimi AD

Öğr. Gör. Dr. Ferhat HAN

Kilis 7 Aralık Üniversitesi

Öğr. Gör. Duygu HÜYÜK

Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Teknik
Bilimler Meslek Yüksekokulu

**Arş. Gör. Dr. Merve Nihan ERTEKİN
KAYA**

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim
Fakültesi, Müzik Eğitimi AD

Dr. Öğr. Üyesi Metin KIRBAÇ

İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitimde
Ölçme ve Değerlendirme AD

Doç. Dr. Çilem Tuğba KOÇ

Erciyes Üniversitesi, İletişim Fakültesi

Dr. Öğr. Üyesi D. Görkem KUMTEPE

Kırıkkale Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi

Dr. Öğr. Üyesi Hasan METE

Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Teknik
Bilimler Meslek Yüksekokulu

Dr. Öğr. Üyesi Selin ÖZDEMİR

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim
Fakültesi, Müzik Eğitimi AD

Doç. Dr. Gürcan UZAL

Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Teknik
Bilimler Meslek Yüksekokulu

Bölüm 1

GIDA TEKNOLOJİSİ PROGRAMINDA EKMEK YAPMA MAKİNESİ İLE EKMEK YAPIMI UYGULAMASI¹

Hasan METE²
Aytekın ERDEM³,
Gürcan UZAL⁴,
Duygu HÜYÜK⁵
Saim ALTAY⁶

1.GİRİŞ

Ekmek, en temel enerji kaynağıdır. İnsan beslenmesinde çok önemli bir yer tutar. Diğer besinlerin vücuda alınmasında taşıyıcılık görevi de üstlenir. Ekonomik olması dünyada son derece yaygın kullanılmasına neden olmaktadır.

Tarihi bulgulara ilk olarak Babil halkının fırında ekmek pişirmeyi bildiği görülmektedir. Eski Mısır'da tesadüfen bulunduğu tahmin edilen ekmek mayası ile ekmek mayalama yönteminin kullanıldığı hatta beyaz undan yapılan ekmeğin Mısır'da soyluların ve sarayın simgesi sayıldığı gibi bilgiler günümüze kadar ulaşmıştır. Türklerde ise ekmek kültürü Orta Asya'ya kadar uzanmaktadır. Ekmek yapımı Anadolu'ya yerleştikten sonra çeşitlenmiş ve daha zengin bir hale gelmiştir. Anadolu'nun zengin topraklarında başta buğday olmak üzere çavdar, arpa, mısır gibi tahılların yetiştirilip ekmek yapımında kullanılmasıyla ekmek çeşitliliği daha da artmıştır (Gürbüz, 2019, s. 348). Meslek yüksekokullarının gıda

¹ Bu çalışma, ICRE 2018 – VIII. Uluslararası Eğitimde Araştırmalar Kongresi'nde poster bildirisi olarak sunulmuştur.

² Dr. Öğr. Üyesi, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu, hmete@nku.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-8701-379X

³ Doç. Dr. Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu, aerdem@nku.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-1760-4789

⁴ Doç. Dr. Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu, guzal@nku.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-2029-8612

⁵ Öğr. Gör., Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu, dhuyuk@nku.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-9555-0157

⁶ Dr., Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, saimaltay@nku.edu.tr ORCID iD:0000-0001-5053-9264

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkiye’de beslenme alışkanlıkları büyük ölçüde tahıla dayalıdır (Bal, Sayılı ve Gözener, 2013, s. 62). Bu uygulama ile; Gıda Teknolojisi Programı öğrencileri son teknoloji ürünü olan ekmek yapma makineleri hakkında detaylı bilgi edinmekte, bu makinelerden birini kullanarak ekmek yapabilmenin inceliklerini öğrenebilmektedir. Grup çalışması ile gerçekleştirilen uygulamada; öğrenciler iş bölümü yaparak çalışabilme, birlikte bir ürün üretme, üretilen gıda ürününü tadarak lezzeti hakkında tam bir fikir sahibi olma, yaparak ve yaşayarak öğrenme sürecini doya doya yaşamaktadırlar. Bu uygulama sonucunda öğrencilerin tamamının neşeli olması uygulamadan son derece memnun oldukları ve eğlendiklerinin de bir göstergesi olabilir.

Bu bağlamda;

- Bu tür üretime yönelik teknolojik ürünlerin gıda teknolojisi programı laboratuvarlarına kazandırılması ve bunlar üzerinde yapılacak uygulamaların artırılması,
- Bu uygulamalar için yeterli maddi kaynak ayrılması,
- Ders müfredatlarında uygulama sürelerinin artırılması,
- Laboratuvarlarda yardımcı personel olarak tekniker veya teknisyen istihdamının sağlanması,
- Teorik derslerden çok uygulamaya önem verilmesi,
- Öğrencilere uygulamalarda görevler vererek grup çalışmasının teşvik edilmesi, gibi öneriler verilebilir.

KAYNAKÇA

- Anonim, (2023a). Ekmek yapma makinesi kullanım kılavuzu. (08/02/2023 tarihinde <https://download.arcelik.com.tr/download.usagemanuals/2710ekmek%20yapma.pdf> adresinden ulaşılmıştır).
- Anonim, (2023b). Ekmek yapma makinesi kullanım kılavuzu. (02/03/2023 tarihinde http://www.ekmek-sanati.com/documents/SBM-4705_kilavuz.pdf adresinden ulaşılmıştır).
- Anonim, (2023c). Ekmek yapma makinesi kullanım kılavuzu. (02/03/2023 tarihinde http://download.beko.com/Download.UsageManualsBeko/19774_BKK-2505-Ekmek-Yapma-Makinesi.pdf adresinden ulaşılmıştır).
- Akan, S. (2011). *Ekmek yapma fonksiyonunun fırın içine adaptasyonu*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul. (15/02/2023 tarihinde <https://polen.itu.edu.tr:8443/server/api/core/bitstreams/f5f-6f630-b603-44de-8903-132bd8654614/content> adresinden ulaşılmıştır).
- Bal, Z, Sayılı, M & Gözener, B. (2014). Tokat ili merkez ilçde ailelerin ekmek tüketimleri üzerine bir araştırma. *Gaziosmanpaşa Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 2013

- (1), 61-69. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/82139> Erişim Tarihi: 15.02.2023.
- Burnaz, N. A., Ertop, M. H. & Karataş, Ş. M. (2018). Tıbbi ve aromatik bitkilerin kullanımı ile ekmeğin fenolik madde içeriğinin zenginleştirilmesi. *Gıda*, 43(2), 240-249. (15/02/2023 tarihinde <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/429258> adresinden ulaşılmıştır).
- Çelik, S., Sivri, D. & Köksel, H. (2001). Bazı katkı maddelerinin ekmek özellikleri üzerine etkisi. *GIDA* (26(1), 3-8. (15/02/2023 tarihinde <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/78687> adresinden ulaşılmıştır).
- Dirim, S. N., Ergün, K., Çalısın, G., Özalp, H. & Balkesen, N. (2014). Farklı unların ekmeğin kalite özellikleri üzerine etkisi. *Academic Food Journal/ Akademik GIDA*, 12(4), 27-35. (15/02/2023 tarihinde <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1186445> adresinden ulaşılmıştır).
- Doğan, İ., S. & Yıldız, Ö. (2009). Ekmek makinelerinde kullanılan farklı bileşen seviyelerinin ekmek kalitesi üzerine etkisi. *Gıda*. 34(5):295-301
- Elgün, A. & Ertugay, Z. (1992). *Tahıl işleme teknolojisi*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Ofset Tesisi. Erzurum.
- Ersoy, A. F., & Demirci, A. (2007). Geçmişten günümüze Türk ailesinde tasarrufa ilişkin değişimler. *Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi*, 10(15), 295-304. (21/02/2023 adresinden <https://www.ayk.gov.tr/wp-content/uploads/2015/01/ERSOY-Ali-Fuat-DEM%C4%B0RC%C4%B0-Aybala-GE%C3%87M%C4%B0-C5%9ETEN-G%C3%9CN%C3%9CM%C3%9CZE-T%C3%9CRK-A%C4%B0LES%C4%B0NDE-TASARRUFA-%C4%B0L%C4%B0C5%9EK%C4%B0N-DE-%C4%9E%C4%B0C5%9E%C4%B0MLER.pdf> adresinden ulaşılmıştır).
- Gürbüz, İ. A. (2019). Osmanlı dönemi metinlerinde ekmek ve ekmekle ilgili anlam çerçeveleri. *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi*, 3(4), 348-376. (15.02.2023 tarihinde <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/901055> adresinden ulaşılmıştır).
- Karaoğlu, M. & Kotancılar, H. (2003). Tahıl Ürünlerinde Aroma Maddeleri : I. Ekmek / Flavor Compounds In Cereal Product : I. Bread. Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 34 (3), 255-261. (15.02.2023 tarihinde <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/34302> adresinden ulaşılmıştır).
- Konur, H., & Özer, M. S. (2020). Farklı hidrokolloid kombinasyonlarının ev tipi ekmek makinelerinde üretilen glutensiz ekmeklerin bazı nitelikleri üzerindeki etkisi, *Ç.Ü. Fen ve Mühendislik Bilimleri Dergisi*, 39 (1), 109-117. (15/02/2023 tarihinde <https://fbcu.edu.tr/storage/fbeyedek/makaleler/2020/FARKLI%20H%C4%B0DROKOLLO%C4%B0D%20KOMB%C4%B0NASYONLARININ.pdf> adresinden alınmıştır).
- Tanık, O. (2006). *Ekmek üretiminde kalite uygulamaları ve müşteri memnuniyet dinamiklerinin belirlenmesi* (Master's thesis), Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Edirne. (15/02/2023 tarihinde <https://dspace.trakya.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/trakya/962/0042627.pdf?sequence=1&isAllowed=y> adresinden ulaşılmıştır).
- Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK], (2023), (21/02/2023 tarihinde <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayali-Nufus-Kayit-Sistemi-Sonuclari-2022-49685#:~:text=T%C3%9C%C4%B0K%20Kurumsal&text=T%C3%BCrkiye'de%20ikamet%20eden%20n%C3%BCfus,575%20bin%20441%20ki%C5%9Fi%20oldu> adresinden alınmıştır).

Wikipedia (2023). Ekmek makinesi. (08/02/2023 tarihinde https://tr.wikipedia.org/wiki/Ekmek_makinesi#:~:text=ve%20yaz%C4%B1%C4%B1m%20geli%C5%9Ftirici-si%20Japon%20Ikuko,kaburgalar%C4%B1n%20nas%C4%B1%20eklenece%C4%9Fi%20konusuyla%20ilgilendi. adresinden alınmıştır).

Yükseköğretim Kurulu [YÖK], (2022). (20/02/2023 tarihinde <https://yokatlas.yok.gov.tr> adresinden alınmıştır).

Bölüm 2

OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLARIN YOUTUBE KULLANIMI ÜZERİNE BİR ALAN ARAŞTIRMASI¹

Çilem Tuğba KOÇ²

GİRİŞ

İletişim teknolojilerinin gündelik hayatın bir parçası haline gelmesi, bu teknoloji içinde büyüyen çocukların televizyon ile birlikte, cep telefonu, tablet ve bilgisayar gibi araçlarla daha bebeklikten itibaren içli dışlı olmasına sebebiyet vermiştir. Oysa bebeklik dönemi gelişim ve öğrenme açısından temel bir süreç olarak kabul edilmekte; bireyin bedensel, bilişsel, dil, sosyal ve duygusal gelişimi en hızlı bu dönemde gerçekleşmektedir (Berk, 2013; Işıkoğlu & Ergenekon, 2021, s. 118). Bebeklikten itibaren, ebeveynlerin medya kullanımlarının ve medya teknolojilerine karşı tutumlarının, bebeklerin ev yaşamını ve teknolojik araçlarla olan deneyimleri üzerine doğrudan etkili olduğunu kanıtlayan çalışmalar bulunmaktadır (Lauricella, Wartella, & Rideout, 2015; Işıkoğlu & Ergenekon, 2021). Elektronik cihazlar ve internet sanal ortamı anlamlandırma yeteneği henüz gelişmemiş, çocukları olumsuz etkileyebilecek yetişkinlere göre hazırlanmış medya içerikleri erken çocukluk dönemindeki çocuklar için çeşitli riskleri de içinde barındırmaktadır.

Çocuğun saatler boyunca ekran karşısında hareketsiz kalması, yine çocukların fizyolojik gelişimlerinin sağlıklı bir doğrultuda gerçekleşmesini engellemektedir. Hareketsizliğe ve yetersiz spor etkinliklerine, dengeli ve sağlıklı olmayan beslenme alışkanlıkları da eklenince bir takım fiziki gelişme bozuklukları; kas, sinir ve iskelet sistemlerinde söz konusu nedenlere dayalı bir takım işlev ve gelişim bozuklukları sıklıkla ortaya çıkabilmektedir (Arslan, 2011, ss. 3-4). Ücretsiz olarak erişilebilen pakette YouTube üzerindeki on videodan sekizinde en az bir reklam olduğu bilinmektedir (Radesky, Schaller, Yeo, Weeks, & Robb, 2020). Çocukların vloglarda gösterilen ve çoğunlukla yiyecek ve içeceklerle ilişkilendirilen ürün ve

¹ Bu çalışma, TUBİTAK tarafından desteklenen 221K053 nolu, “Çocuk Youtuberlar Aracılığıyla Tüketim Kültürü’nün Okul Öncesi (4-6 Yaş) Çocuklara Satışı” isimli projenin ön saha araştırma sonuçlarına dayanmaktadır.

² Doç., Dr., Erciyes Üniversitesi, İletişim Fakültesi, takdag@erciyes.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-3479-4035

yetişkinlere yönelik reklamlar da dâhil olmak üzere çok sayıda ticari içerikleri maruz kalmaları bir taraftan çocukları tüketim kültürüne karşı savunmasız bırakacak; diğer yandan başta sabırsızlık, sinirli, hırçın olma gibi duygu durumu değişiklikleri ile dikkat dağınıklığı, hiperaktivite gibi sorunlarla karşılaşabilme risklerini arttıracaktır. Nitekim, ebeveynlere çocuklarının Youtube izlemeye başladıktan sonraki duygu durumları sorulduğunda, ebeveynlerin yarısından fazlası, çocukların hırçın, sabırsız ve saldırgan hale geldiklerini ifade etmişlerdir. Youtube'da çocukların karşılaştıkları ürünler arasında en çok çiklet, şeker, çikolata gibi abur cubur ürünler ve oyuncakları görüp almak istedikleri ortaya çıkarılmıştır. Bununla birlikte, akülü araba, Barbie bebek oyuncak ve aksesuarları, Minecraft ya da Roblox bilgisayar oyunlarına ait karakter oyuncaklar da çocukların ebeveynlerinden istediği ürünler arasında oldukları tespit edilmiştir.

Katılımcı ebeveynlerden tamamının çocuklarının Youtube izlemesine izin verdikleri halde, Youtube'u olumlu görmedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Youtube'u olumsuz olarak tanımlayan ebeveyn görüşlerinin Youtube'un hem ticari doğası hem de çocukların ruh sağlığına zarar veren içerikler gösteren bir yer olması noktasında birleştikleri görülmüştür. Ebeveynler, özellikle de kutu açma videoları gibi çocuk youtuberların çektikleri videolar, duvardan duvara uzanan oyuncak dolu odalarıyla çocukları çok pahalı oyuncaklar almaya teşvik ettiğini ifade etmişlerdir. Para kazanma amacıyla, youtuber çocukların anne-babalarıyla olan ilişkilerinin çocuklara kötü örnek teşkil ettiğini söylemişlerdir. Dikkat çeken bir diğer bulgu da, çocuklarının Youtube'da bilgisayar oyunu izlediğini söyleyen ebeveynlerin, bu videoları izledikleri için çocukların önlerine korkutucu ve şiddet içerikli başka videoların açıldığını da ifade etmiş olmalarıdır. Ebeveynlerden bazıları ise, Youtube ile Youtubekids'in birbirinden farklı yer olduğunu, Youtubekids'in eğitici olması ve reklam bulunmaması sebebiyle faydalı olduğunu söylemişlerdir.

KAYNAKÇA

- Aral, N. & Doğan Keskin, A. (2018). Ebeveyn bakış açısıyla 0-6 yaş döneminde teknolojik alet kullanımının incelenmesi. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*, 5(2), 317-348.
- Arewa, O. B. (2010). YouTube, UGC, and digital music: Competing business and cultural models in the internet age. *Northwestern University Law Review*, 104(2), 431-476.
- Arslan, A. (2011). Bir sosyolojik olgu olarak televizyon. *Journal of Human Sciences*, 8(1).
- Berk, L. E. (2013). *Bebekler ve çocuklar*. (Nesrin Işıkoğlu Erdoğan, Çev.) Ankara: Nobel.
- Bishop, S. (2020). Algorithmic experts: Selling algorithmic lore on YouTube. *Social Media+ Society*, 6(1).
- Burgess, J. & Green, J. (2009). *YouTube: Digital media and society series*. Cambridge: Polity.
- Burgess, J. & Green, J. (2018). *YouTube: Online video and participatory culture*. Newyork: John Wiley & Sons.

- Caplan, S. E. (2002). Problematic Internet use and psychosocial well-being: Development of a theory-based cognitive-behavioral measurement instrument. *Computers in Human Behavior*, 18(5), 553-575.
- Chiong, C. & Shuler, C. (2010). *Learning: Is there an app for that*. In *Investigations of young children's usage and learning with mobile devices and apps*. New York: The Joan Ganz Cooney Center at Sesame Workshop (pp. 13-20).
- Cunningham, S., Craig, D. & Silver, J. (2016). YouTube, multichannel networks and the accelerated evolution of the new screen ecology. *Convergence*, 22(4), 376-391.
- Duch, H., Fisher, E. M., Ensari, I. & Harrington, A. (2013). Screen time use in children under 3 years old: A systematic review of correlates. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 10, 1-10.
- Ergüney, M. (2017). İnternetin okul öncesi dönemdeki çocuklar üzerindeki etkileri hakkında bir araştırma. *Ulakbilge Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(17), 1917-1938.
- Ferchaud, A., et al. (2018). Parasocial attributes and YouTube personalities: Exploring content trends across the most subscribed YouTube channels. *Computers in Human Behavior*, 80, 88-96.
- Folkvord, F., et al. (2019). Children's bonding with popular YouTube vloggers and their attitudes toward brand and product endorsements in vlogs: An explorative study. *Young Consumers*, 20(2).
- Freeman, B. & Chapman, S. (2007). Is "YouTube" telling or selling you something? Tobacco content on the YouTube video-sharing website. *Tobacco control*, 16(3), 207-210.
- Fuchs, C. (2011). Web 2.0, prosumption, and surveillance. *Surveillance & Society*, 8(3), 288-309.
- Gündoğdu, Z. vd. (2016). Okul öncesi çocuklarda medya kullanımı. *Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2(2), 6-10.
- İşıkoğlu, N. & Ergenekon, E. (2021). Bebeklerin teknolojik araçları kullanmalarıyla ilgili anne görüşleri. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 54(1), 117-140.
- İlhan, E. & Aydoğdu, A. G. (2018). Türkiye'de YouTube yayıncılığı ve youtuber olmak. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, (47).
- Jarboe, G. (2011). *YouTube and video marketing: An hour a day*. Indiana Polis: John Wiley & Sons.
- Kadan, G. & Aral, Neriman, N. (2018). Okul öncesi dönem çocuklarının medya kullanım düzeylerinin incelenmesi. *International Journal of Multidisciplinary Studies and Innovative Technologies*, 2(2), 51-55.
- Keskindemirci, G. & Gökçay, G. (2020). Dil gelişimi gecikmiş olan çocuklarda ekran maruziyeti: Ön çalışma sonuçları. *İstanbul Tıp Fakültesi Dergisi*, 82(4), 29-30.
- Lauricella, A. R., Wartella, E. & Rideout, V. J. (2015). Young children's screen time: The complex role of parent and child factors. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 36, 11-17.
- Nevski, E. & Siibak, A. (2016). Mediation Practices of Parents and Older Siblings in Guiding Older Siblings in Guiding Toddlers Touchscreen Technology Use: An Ethnographic Case Study. *Media Education*, 7(2), 301-321.
- Pedagoji Derneği (2018). Çocuk ve youtube. (28.06.2022 tarihinde <https://pedagojider.com/cocuk-ve-youtube-adresinden-ulasilmistir>).
- Radesky, J. S., et al. (2020). *Young kids and YouTube: How ads, toys, and games dominate viewing*. 2020. San Francisco: CA.

- Smith, A. N., Fischer, E. & Yongjian, C. (2012). How does brand-related user-generated content differ across YouTube, Facebook, and Twitter? *Journal of interactive marketing*, 26(2), 102-113.
- Stephen, C., et. al. (2020). *Digital play and technologies in the early years*. Oxon: Routledge.
- Van Dijck, J. (2013). *The culture of connectivity: A critical history of social media*. Oxford: Oxford University Press.
- Ying, H. (2007). *Youtube gerçek öyküsü*. (İlker Şahin, Çev.) İstanbul: Pegasus Yayınları.

Bölüm 3

ÖZEL EĞİTİM SINIFI OLAN ORTAOKULLARDA GÖREV YAPAN ÖZEL EĞİTİM ÖĞRETMENLERİNİN OKUL YÖNETİCİLERİNİN ÖZEL EĞİTİME İLİŞKİN MESLEKİ YETERLİKLERİNE YÖNELİK GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

Meliha Didem ÇIRAKOĞLU¹

Fatma USLU GÜLŞEN²

GİRİŞ

İnsan yaşamı, doğum ile başlayan ve bu süreci takiben yaşanmışlıklar ve ölüme kadar olan sürede farklı bölümlerden oluşmaktadır. Bu bölümler bireyin doğumu ile başlamakta; çocukluk, ergenlik ve yetişkinlikle devam edip, yaşlılıkla sonlanmaktadır. Birey yaşamsal aktivitelerini gerçekleştirirken içinde bulunduğu bölümlerde; kendini gerçekleştirme yolunda gerek dilsel gerek fiziksel gerekse de duyuşsal anlamda pek çok aktivitede bulunmaktadır. Gelişim bireyin hayatında birbirini tamamlayan ve birbirini izleyen aktiviteler şeklinde varlığını sürdürmektedir. Gelişim alanları ise derece derece ve birbirini bir sıra ile takip eden ve bir basamağı geçmeden diğer basamağa ulaşmakta güçlük yaşanabilecek alanlar olarak değerlendirilebilir. Aksoy'a (2016) göre gelişim evrelerinde bir kademeden diğer bir kademeye geçişte problem yaşayan bireyler özel eğitime ihtiyaç duyan bireyler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Özel eğitim; bireylerin doğuştan gelen veya doğum sonrası çeşitli yaşantılar nedeni ile oluşmuş olan fiziksel, zihinsel, iletişime yönelik, sosyal ve duygusal gelişimlerdeki farklı özelliklere sahip olmaları nedeni ile kendisinde var olması gereken gelişimden farklı bir gelişim gösteren ve normal bireylere verilen eğitim ile eğitilmeleri mümkün olmayan bireyler için düzenlenmiş bir eğitim programıdır (Kizir & Memişoğlu, 2017). Bu programlar, normal bireylere verilen eğitimin yeterli ve yararlı olmadığı durumlarda, destek eğitim bağlamından

¹ Öğretmen, Bilim Uzmanı, Öğretmen, Bilim Uzmanı, Milli Eğitim Bakanlığı, didem.kececioğlu@gmail.com, ORCID iD: 0000-0002-7614-0427

² Dr. Öğr. Üyesi, Mersin Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Yönetimi AD,ftmceyda@gmail.com, ORCID iD: 0000-0001-6847-9271

olması okul yöneticilerinin özel eğitim konusundaki yeterliliklerinde eksiklerin olduğunu görünür kılmıştır. Ayrıca özel okullarda özel eğitim sınıfları olmadığı için özel okullar da araştırma dışında bırakılmıştır. Konu ile ilgili araştırma yapmak isteyen araştırmacılar; özel eğitim sınıflarının bulunduğu diğer kademelerde görev yapan okul yöneticilerinin mesleki yeterlikleri konusunda özel eğitim öğretmenlerinin görüşlerini inceleyebilirler.

KAYNAKÇA

- Açıkgöz, K. (1994). *Eğitimde etkili yönetici davranışları*. 1. Baskı. İzmir: Kanyılmaz Matbaası.
- Aksoy, E. & Işık, H. (2008). İlköğretim okul müdürlerinin öğretim liderliği rolleri. *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(19), 235-249.
- Aksoy, V. (2016). *Özel eğitim*. Ankara: Pegem Akademi.
- Alıç, M. (1996). Eğitim sisteminin amaçlarının gerçekleştirilmesinde eğitim yöneticisinin işlevleri. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 217(12-16).
- Aysan, F., & Özben, Ş. (2007). Engelli çocuğu olan anne babaların yaşam kalitelerine ilişkin değişkenlerin incelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (22), 1-6.
- Balcı, A. (2013). *Etkili okul*. Ankara: Erek Ofset.
- Başar, H. (2000). *Eğitim denetçisi*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Baykoç Dönmez, N. (2010). *Öğretmenlik programları için özel eğitim*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Bursalioğlu, Z. (1981). *Eğitim yöneticisinin yeterlikleri*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayını.
- Bursalioğlu, Z. (2002). *Okul yönetiminde yeni yapı ve davranış* (On yedinci baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Can, T. (2003). Bolu orta öğretim okul yöneticilerinin teknolojik liderlik yeterlikleri. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 2 (3), 94-107.
- Çelikten, M. (2003). Okul kültürünün şekillendirilmesinde müdürün rolleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(4), 56-61.
- Çetin, M. & Adıgüzel, S. (2006). İstanbul ili resmi ilköğretim okulu müdürlerinin uzmanlık yeterliklerinin incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(2), 167-183.
- Çitil, M. (2013). *Yasalar ve özel eğitim*. Ankara: Vize Yayıncılık.
- Diş, O. & Akbaşı, S. (2019). Öğretmen görüşleri doğrultusunda lider okul yöneticilerinin yeterlikleri. *Uluslararası Liderlik Çalışmaları Dergisi: Kuram ve Uygulama*, 2(2), 86-102.
- Erden, H. & Erden, A. (2007). Teachers' perception in relation to principles' technology leadership: 5 primary school cases in Turkish Republic of Northern Cyprus. (ERIC Document Reproduction Service No. ED500091).
- Efili, E., Demirci, B. & Karaduman, M. (2021). Özel eğitim öğretmenlerinin özel eğitime ve özel eğitim öğrencilerine yönelik metaforik algılarının incelenmesi. *OPUS International Journal of Society Researches*, 17(33), 221-251.

- Gizir, C. A. & Gizir, S. (2020). Lisans öğrencilerinin bakış açısından akademik danışmanlık uygulaması: Bir odak grup çalışması. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi/ Journal of Qualitative Research in Education*, 8(4), 1165-1195. doi: 10.14689/issn.2148-2624.8s.4c.5m
- Johnson, B. & Christensen, L. (2008). *Educational research: Quantitative, qualitative, and mixed approaches*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Karabörk, R. (2018). *Özel eğitim okulu yöneticilerinin özel eğitim mevzuatına ilişkin görüşleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
- Karakuş, M. & Töremen, F. (2006). Denetçi gözüyle yönetici yeterlikleri: ilköğretim okulu yöneticileri üzerine bir araştırma. *Atatürk Üniversitesi Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (13), 175-189.
- Katz, R. L. (1955). Skills of an effective administrator: Performance depends on fundamental skills rather than personality traits. *Harvard Business Review*, 33(1), 33-42.
- Katz, R. L. (1971). Skills of an effective administrator. E. C. Bursk and T. B. Blodgett, (Ed.), *Developing executive leaders in* (55-64). Cambridge: Harvard University Press.
- Katz, A. & Snow, M.A. (2009). Standards and second language teacher education. In A. Burns- J.C. Richards (Ed), *The Cambridge guide to second language teacher education* (pp. 66-76). Cambridge: Cambridge University Press.
- Kazancı, N. (2010). *İlköğretim okullarındaki yöneticilerin liderlik stilleri ile öğretmenlerin örgütsel adalet algıları arasındaki ilişki düzeyi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Kızır, M. & Memişoğlu, S. P. (2017). Özel eğitim okulu yöneticilerinin özel eğitim mevzuatına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17 (4), 1994-2013.
- Kombıçak, M. (2008). *İlköğretim okul müdürlerinin yeterliklerinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Küçükkaraduman, E. (2006). *İlköğretim okul müdürlerinin etik davranışlarının incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Klopf, G. J. (1982). The Essentials of effectiveness: A job description for principals. *Principal*, 61(4), 35-38.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2018). Özel eğitim kurumları yönetmeliği 03.07.2020 tarihinde <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/07/20180707-8.htm> adresinden alınmıştır.
- Meriç, E., & Erdem, M. (2013). İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin algılarına göre okul yönetiminde kayırmacılık. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 3(3), 467-498.
- Melekoğlu, M. A. (2014). Characteristics of inclusive classrooms in Turkey. *Topical Issue: Inclusion from Around the World*, 15(2), 24-30.
- Naumovic, V. (1996). Diriger une ecole, Education & Management. Septembre.
- Özbek, M. (2005). İnsan ilişkilerinde empatinin yeri ve önemi. *In Journal of Social Policy Conferences* (No. 49), 567-587.
- Poe, M. & Rabusicova, M. (1997). Management of czech schools. with or without teachers' participation, *Reports-Research; Speech/Meeting Papers*. ERIC Database ED 455566.
- Sıgır, Ü. (2018). *Nitel araştırma yöntemleri*. İstanbul: Beta.
- Sökmen, A. (2010). *Yönetim ve organizasyon*, Ankara: Detay Yayıncılık.

- Ünal, A. & Çelik, M. (2013). Okul yöneticilerinin öğretimsel liderlik davranışı ile öğretmenlerin örgütsel vatandaşlık davranışlarının analizi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(2).
- Üstün, A. & Bozkurt, E. (2003). İlköğretim okulu müdürlerinin kendilerini algılayışlarına göre problem çözme becerilerini etkileyen bazı mesleki faktörler. *G. Ü. Kastamonu Eğitim Dergisi*, 11(1), 13-20.
- Vural, S. & Yücesoy, Ş. (2003).Türkiye’de özel gereksinimli bireylere yönelik hizmetlerin yasal yapılanmasında Avrupa Birliği’ne uyum çabalarının yansımaları. *Eskişehir Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 141 158.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (9. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Bölüm 4

ORTAOKUL DÖNEMİ ÇOCUK ŞARKILARINA İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ¹

Ozan GELEN²
Esin UÇAL CANAKAY³

GİRİŞ

Ortaokul dönemi, öğrencilerin bulunduğu yaş aralığı açısından, fizyolojik ve psikolojik değişimler ve bu değişimlerin yol açtığı bazı sıkıntıların yaşandığı ergenlik dönemine denk gelmektedir. Ülkemizde ortaokul dönemi genel olarak 11 yaşında başlamakta ve öğrenciler 14 yaşına geldiklerinde ise ortaokul serüveni sonlanmaktadır. Bu yaş aralığı, ergenliğin erken ergenlik evresinin tamamını kapsamaktadır. Bu evre içerisinde bulunan çocukların yaşadığı fiziksel değişiklikler, duygu durum değişiklikleri ve beğenilme gereksinimleri öğretmenler tarafından dikkate alınması gereken önemli bir konudur.

Ergenlik döneminde insan vücudunda çeşitli değişiklikler gözlemlenir. Bu değişikliklerden biri larenks bölgesinde gerçekleşen ses tellerinin büyümesi ve gelişmesidir. Bu değişime ergenlik döneminde erkeklerde testosteron, kızlarda ise östrojen hormonu üretiminin artması neden olmaktadır. Buna bağlı olarak bireylerin sesleri mutasyon (değişim) geçirir. Ses tellerinde gerçekleşen büyüme genel olarak erkeklerde 1cm., kızlarda ise 3-4 mm. olarak gözlemlenmektedir (Cevanşır & Gürel, 1982, s. 48). Bu değişim, erkek ve kız seslerinde pestleşmeye neden olur. Erkek ve kız ergen seslerinde yaşanan bu pestleşme genellikle erkeklerde bir oktava kadar, kızlarda ise 1/3 oktav kadar görülmektedir.

Mutasyon dönemine giren kız çocuk seslerinde süreç erkeklerinki kadar sancılı geçmemekle birlikte hemen hemen benzer değişimler gözlemlenmektedir. Her ne kadar mutasyon dönemi erkek çocuklarda daha belirgin seyretse de kız

¹ Bu çalışma, Ozan Gelen'in Dr. Öğr. Üyesi Esin Uçal Canakay'ın danışmanlığında yürüttüğü 2023 yılında Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü tarafından onaylanmış olan yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

² Bilim Uzmanı, ozangelen@gmail.com, ORCID iD: 0009-0006-1805-0710

³ Dr. Öğr. Üyesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi, Müzik Eğitimi AD, esin.canakay@deu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0003-2476-8287

Araştırmanın bir başka sonucu, müzik öğretmenlerinin kendi ortaokul dönemlerinde öğrendikleri çocuk şarkıları ile yerli ve yabancı popüler şarkılara derslerinde genellikle yer verdiği yönündedir. Bu çalışmada ortaokul müzik dersi repertuarında güncel ya da klasikleşmiş şarkıların yer almasına ilişkin olarak, güncel ve klasikleşmiş şarkıların bir arada yer verilerek kitapların güncellenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır. Bu noktada ortaokul müzik dersi kitaplarında bulunan repertuarın yeni bestelenmiş çocuk şarkıları ile harmanlanarak, klasik çocuk şarkıları ile dengeli bir biçimde sunulması ve bu doğrultuda müzik dersi kitaplarının güncellenmesinin doğru bir yaklaşım olacağını ifade etmek yerinde olacaktır.

KAYNAKÇA

- Arslan, H. & Kırloğlu, M. (2019). Madde alt kültürünün dile gelmiş hâli: Rap müzik. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*, 6(3), (821-845) DOI: 10.15805/addicta.2019.6.3.0075
- Akıncı, M. Ş. (2018). Müzik eğitiminde çocuk şarkılarının seçimi: Eğitim programı, teknik, fiziksel, duygusal durumlar ve çeşitli diğer etmenler. *Journal of International Social Research*, 11(59), (700-709) DOI:10.17719/jisr.2018.2679
- Akıncı, M. Ş. (2019). Müzik eğitiminde çocuk şarkılarının seçimi: Müzik yazınsal kurallar ve ilişkili etmenler. *Social Sciences Studies Journal*, 5(38), (3471-3479) DOI:10.26449/sssj.1593
- Atav, E., Akkoyunlu, B. & Sağlam, N. (2006). Öğretmen adaylarının internete erişim olanakları ve kullanım amaçları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, s. 37-44. Erişim adresi: <http://www.efdergi.hacettepe.edu.tr/yonetim/icerik/makaleler/723-published.pdf>
- Bartneck, R. (2016). *Vom umgang mit der mutation in bezug auf chorische stimmbildung*. (Yüksek lisans tezi) Universität für Musik und darstellende Kunst Graz: Avusturya/ Graz.
- Cevanşir, B. & Gürel, G. (1982). *Foniatri*. İstanbul: Sanal Matbaacılık.
- Eren, O. (2007). *Müzik sanatında biçim ve yorumlama*. (Yayınlanmamış sanatta yeterlik tezi) Eskişehir Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Eskişehir (No: 210017)
- Gackle, L. (1991). The adolescent female voice characteristics of change and stages of development. *Choral Journal*, 31(8), 17-25. Erişim adresi: <https://www.jstor.org/stable/i23546856>
- Günindi Ersöz, D. A. (2002). Popüler kültür ürünlerinden müzik videolarının gençler üzerindeki olumsuz etkileri. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 5(5), Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/spcd/issue/21105/227295>
- Hargrover, T. K. (2019). *Listening in the secondary music classroom*. (Yayınlanmış yüksek lisans tezi) Minot State University: United States, Erişim adresi: <https://www.proquest.com/openview/c5f87e2faec4f9a16b2d9ea3f6f84c28/1?pq-origsite=gscholar&cbl=18750&diss=y>
- Kamalı, C. & Temiz, E. (2017). Ortaokul öğrencilerinin müzik tercihlerinin ve bu tercihleri etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *Fine Arts*, 12(4), 280-298. DOI: 10.12739/NWSA.2017.12.4.D0207

- Kılıç, S. (2013). Örneklem yöntemleri. *Journal of Mood Disorders*, 3(1), 44-46. DOI: 10.5455/jmood.20130325011730
- McCracken, G. (1988). *The long interview*. California: Sage Publications.
- Newberg, M.D. & Waldman, M.R. (2012). *Words can change your brain*. New York: Penguin Group.
- Oakes, S. (2000). The influence of the musicscape within service environments. *Journal Of Services Marketing*, 14(7), (539-556). DOI:10.1108/08876040010352673
- Sakar, M. H. & Maba, A. (2015). Ortaokul öğrencilerinin müziksel tercihleri ve dinleme pratikleri, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(36), 980-996. Erişim adresi: <https://www.sosyalarastirmalar.com/articles/musical-preferences-and-listening-practice-of-secondary-schoolstudents.pdf>
- Şensoy, H. (1992). *Karşılaştırmalı olarak 17. ve 20. yy'lar arasında Türk müziğinde ve Avrupa kökenli müzikte kullanılan formların birbirlerine benzerlikleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul (No: 22629)
- Taylan Özer, G. (2020). Dijital okuryazarlık: Araçlar, metodolojiler, uygulamalar ve öneriler. (Ed. Ş. Sağıroğlu, A. Kılıç, H. İ. Bülbül, M. Küçükali) *Eğitim amaçlı internet kullanımı* (s. 375-410). Ankara: Nobel Akademi Yayıncılık Eğitim Danışmanlık.
- Took, K. J. & Weiss, D. S. (1994). The relationship between heavy metal and rap music and adolescent turmoil: Real or artifact? *Adolescence*, 29(115), 613-621. Erişim adresi: https://www.researchgate.net/publication/15367247_The_relationship_between_heavy_metal_and_rap_music_and_adolescent_turmoil_real_or_artifact
- Tuğcular, E. (2015). Eğitim müziği besteleme dersinde izlenen yöntemler (Gazi Üniversitesi örneği), *Afyon Kocatepe Üniversitesi Akademik Müzik Araştırmaları Dergisi* 1(1), 1-12. DOI:10.5578/AMRJ.8895
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (13. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Bölüm 5

EĞİTİM ÖRGÜTLERİNDE SOSYAL MEDYA LİDERLİĞİ

Ferhat HAN¹

GİRİŞ

Sosyolojinin en temel kabullerinden biri, insanın toplumsal bir varlık olması nedeniyle toplumdan bağımsız olarak yaşayıp varlığını sürdüremeyeceğidir. Doğadaki pek çok canlıda olduğu gibi, insanlar dünyaya gelmelerinden hemen sonra ihtiyaçlarını karşılayabilecek ve tek başına yaşamını sürdürebilecek bir varlık değildir. İnsanlar yaşamlarını sürdürebilmek için çoğu zaman diğer insanların yardımına ihtiyaç duymaktadır (Esgin, 2014). İnsanlar fiziksel ihtiyaçlarının yanında bilgi edinme ve öğrenme ihtiyacını da diğer insanlar sayesinde karşılayabilmektedir. İnsanoğlunun varoluşuyla başlayan bu bilgi gereksinimi serüveni, çeşitli alanlarda bilgi yoğunluğunun artmasıyla yönetilmesi gereken bir süreç haline gelmiştir. Bilgi yönetimi bireylerin toplumsallaşması sürecinde, bilginin bir sonraki kuşaklara aktarılma biçimi ile ilgilidir. Geçmişten günümüze bilgi yönetimini etkili bir şekilde gerçekleştiren toplumlar başarılı toplumlar haline gelmiş ve başarılı bireyler yetiştirmişlerdir (Celep ve Çetin, 2003).

Toplumsal bir varlık olan insanın, içinde yaşadığı topluma uyum sağlaması ve benliğini geliştirmesi süreci olarak tanımlanan sosyalleşme süreci (Esgin, 2014), farklı zamanlarda farklı şekillerde gerçekleşmiştir. Sanayileşme ile birlikte, köyden kente göçerek apartman dairelerinde yaşayan bireyler tek yönlü mesaj ileten radyo ve televizyon gibi cihazları yoğun olarak kullanmaya başlamıştır. Mesaj iletiminde sadece alıcı konumunda olan bu bireylerin sosyal yönleri gün geçtikçe zayıflamıştır. Sosyalleşme olanaklarının zayıflaması ile bireyler yeni arayışlara girişmiştir. Yaşam biçimleri konusunda eskiye dönmenin zor olması nedeniyle bireyler teknolojinin imkânlarından faydalanarak bilişim teknolojileri tabanlı yeni sosyalleşme araçları geliştirmiştir. Bu araçların başında kuşkusuz web teknolojileri ve web teknolojileri ile birlikte ortaya çıkan sosyal ağlar yer almaktadır. Günümüzde sosyal ağ kavramının, web altyapısı ile bireyleri birbirine bağlayan sosyal medya araçlarını ifade ettiği söylenebilir (Çakmak, 2013). Sosyal

¹ Öğr. Gör. Dr. Kilis 7 Aralık Üniversitesi, ferhat.han@kilis.edu.tr, ORCID iD: 0000-0001-6556-9685

dijital oyunlaştırma etkinliklerine katılan öğrencilerin akademik başarısının geleneksel MEB müfredatına göre işlenen öğrenci grubundan daha yüksek olduğu ve bu öğrencilerin matematiğe yönelik tutumlarının anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Sosyal medya araçları, eğitim kurumlarında özellikle iletişim ve paylaşım için ihtiyaç duyulan eğitim masraflarını azalmasına imkân sağlar. Yine de, her araç gibi sosyal meydanın da içinde barındırdığı güçlü ve zayıf yönler vardır. Bunların etkililiği de liderlerin bunları ne ölçüde etkin kullandığına ve sosyal medyayı kullanmayı bilen insanların liderlere ne ölçüde erişebildiği ile doğru orantılıdır (Papic ve Noonan, 2011). Sosyal medya için dünya çapında rakamsal bir değerlendirme yapıldığında Türkiye'nin sosyal ağları kullanmada en aktif birkaç ülkeden biri olduğu bilinmektedir. Araştırmalar sosyal medyayı en çok kullanan kesimin gençlerin ve üniversite öğrencilerinin olduğunu göstermektedir (Yüksel, 2014). Bir eğitim lideri olarak eğitim yöneticileri ülkemizin bu yüksek hazır bulunuşluk düzeyini iyi değerlendirmesi, sosyal medya üzerinden gençlerin ilgisini çekecek içeriklerin oluşturulması sürecine liderlik etmesi beklenmektedir.

KAYNAKÇA

- Acun, R. (2011). Her dem yeniden doğmak: Online sosyal ağlar ve kimlik. *Milli Folklor Dergisi*, 23, 89.
- Bass, B. M. (2008). *The Bass handbook of leadership* (4th ed.). New York: Free Press.
- Barış, M. F. ve Tosun, N. (2013). Sosyal ağ ve e-portfolyo entegrasyonu: Facebook örneği. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 122-129.
- Bayram, A. (2017). A qualitative study on the contribution of educational administrators' use of social media to educational administration. *European Journal of Education Studies*, 3(9). DOI: 10.5281/zenodo.890967
- Celep, C. & Çetin, B. (2003). *Bilgi yönetimi*. Anı Yayıncılık.
- Chance, P. L. & Chance E. W. (2002). *Introduction to educational leadership and organizational behavior: Theory into practice*. Eye on Education.
- Coşkun, M. R., Ayverdi, G., Bolat, Y. İ. & Taş, N. (2023). Matematik eğitiminde dijital oyunlaştırma etkinlikleri kullanımının ortaokul öğrencilerinin akademik başarılarına ve tutumlarına etkisi. *International Journal of Eurasia Social Sciences (IJOESS)*, 14(53), 1066-1081.
- Çakmak, Ş. (2013). *Bir eğitim yönetim sisteminin sosyal ağ bağlamında kullanılabilirlik analizi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Bilişim Enstitüsü, Yönetim Bilişim Sistemleri Anabilim Dalı, Ankara.
- Çetindamar, D., Phaal, R. & Probert, D. (2013). *Teknoloji yönetimi faaliyetleri ve araçları*. Efil Yayınevi.
- Daresh, J. C. (2006). *Leading and supervising instruction*. Corwin Press.
- Değirmenci, C. H. (2012). *21. Yüzyılda liderlik ve iş dünyası*. Bilge Karınca.

- Demirbilek, N. (2021). Üniversite öğrencilerinin uzaktan öğretime ilişkin metaforik algıları. *Metaphoric perceptions of university students on distance education. e-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 12(1), 1-15.
- Demirbilek, N. & Atila, F. (2021). Üniversite öğrencilerinin zorunlu uzaktan eğitimin yürütülmesine ilişkin önerileri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21 (3), 820-832. DOI: 10.17240/aibuefd.2021.21.64908-816505
- Diclehan, Y., Duran, M., Karabacak, E., Işık, R., Çetiner, S., Saka Karadeniz, G., Taşkıran, N. D. & Zeybek, M. (2023). Okul müdürlerinin teknolojik liderlik davranışları ile öğretmenlerin örgütsel bağlılıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *International Journal Of Social Humanities Sciences Research*, 10(97), 1565–1573. <https://doi.org/10.5281/zenodo.8200777>
- Dubrin, A. (2012). *Leadership: Research findings, practice, and skills*. Cengage Learning.
- Duran, E. & Bayar, A. (2020). Öğretmenlerin sosyal medya kullanımına ilişkin görüşleri. *İğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (24), 425-448.
- Eren, E. ve Kurt, A. A. (2011). İlköğretim okul müdürlerinin teknoloji liderliği davranışları. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(2), 219-238.
- Esgin, A. (2014). Sosyalleşme. (ed. M. Çağatay Özdemir). *Eğitim sosyolojisi*. Pegem Akademi.
- Erkollar, A. (2010). İntranet ve bilgi yönetimi portalları. (Ed. Murat Dinçmen) *Bilgi yönetimi ve uygulamaları*. Papatya Yayıncılık.
- Gates, B. (1999). *Dijital sinir sistemiyle düşünce hızında çalışmak*. (çev. Ali Cevat Akkoyunlu). Doğan Kitap.
- Gökçen, H. (2007). *Yönetim bilgi sistemleri*. Palme Yayıncılık.
- Görgülü, G. (2014). **Liderlik için gereken 6 sosyal medya becerisi-2**. <http://www.kigem.com/liderin-sosyal-medya-alet-cantasi.html>
- Gülbahar, Y., Kalelioğlu, F. & Madran, O. (2010). Sosyal ağların eğitim amaçlı kullanımı. *XV. Türkiye'de İnternet Konferansı*, İTÜ, İstanbul.
- Hançer, A. H., & Hande, M. İ. Ş. E. (2019). Ortaokul öğrencilerinin sosyal medyayı eğitimsel amaçlı kullanma durumları ve sosyal medyaya yönelik tutumları. *Folklor/edebiyat*, 25(97), 18-30.
- Hopkins, T. H. (2009). Ten essential leadership skills for managers.
- Konuk, N., & Güntaş, S. (2019). Sosyal medya kullanımı eğitimi ve bir eğitim aracı olarak sosyal medya kullanımı. *International Journal of Entrepreneurship and Management Inquiries*, 3(4), 1-25.
- Li, C. (2010). *Açık liderlik. Sosyal teknoloji yönetme tarzınızı nasıl değiştirir?* (çev. Günseli Aksoy). Optimist Yayınları.
- MEB. (2018). Medya okuryazarlığı dersi öğretim programı. [http://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/2018813172123543-7%C3%96P%202018-83%20Medya%20okur%20yazarl%C4%B1%C4%9F%C4%B1%20\(7%20veya%208.%20s%C4%B1n%C4%B1f\).pdf](http://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/2018813172123543-7%C3%96P%202018-83%20Medya%20okur%20yazarl%C4%B1%C4%9F%C4%B1%20(7%20veya%208.%20s%C4%B1n%C4%B1f).pdf)
- Naktiyok, A. (2006). E-Liderlik: E-Liderlik özelliklerinin incelenmesine yönelik bir araştırma. *Atatürk Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 7(1), 19-40.
- Odom, S. F., Jarvis, H. D., Sandlin, M. R. R. & Peek, C. (2013). Social Media Tools in the Leadership Classroom: Students' Perceptions of Use. *Journal of Leadership Education*, 12(1).
- Öğüt, A. (2007). *Bilgi çağında yönetim*. (3. baskı). Çizgi Kitapevi.

- Özkul, R., Kırbaç, M. & Kaya, F. (2021). Psychological well-being levels of teacher candidates in the distance education process. *European Journal of Open Education and E-learning Studies*, 6(2), 82-97.
- Özmen, F., Aküzüm, C., Sünkür, M. & Baysal, N. (2011). Sosyal ağ sitelerinin eğitsel ortamlardaki işlevselliği. In *6th International Advanced Technologies Symposium (IATS'11)*, 16-18.
- Öztürk, M. F. & Talas, M. (2015). Sosyal medya ve eğitim etkileşimi. *Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks*, 7(1), 101-120.
- Pink, D. H. (2014). *Drive. Nasıl motive oluruz? Nasıl motive ederiz?* (çev. Levent Göktem). MediaCat Kitapları.
- Papic, M. & Noonan, S. (2001). Sosyal medya: Bir protesto aracı. (çev. Ece Dünder). *Türk Kütüphaneciliği*, 25(1), 165-172.
- Pocket Mentor. (2011). *Sanal ekiplere liderlik etmek*. (çev. Melis İnan). Optimist Yayıncılık.
- Polat, M. & Arabacı, İ. B. (2014). Eğitimde açık liderlik ve sosyal ağlar. *Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks*, 6(1), 257-275.
- Robbins, S. P. & Judge, T. A. (2013). *Örgütsel davranış*. 14. Basımdan Çeviri, Çeviri Editörü: Prof. Dr. İnci Erdem, Nobel Akademik Yayıncılık.
- Sarsar, F., Başbay, M. & Başbay, A. (2015). Öğrenme-öğretme sürecinde sosyal medya kullanımı. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2).
- Sergiovanni, T. J. (1996). *Leadership for the schoolhouse: How is it different? Why is it important?* Jossey-Bass, Inc. Publishers, 350 Sansome Street, San Francisco, CA 94104.
- Sincar, M. (2009). *İlköğretim okulu yöneticilerinin teknoloji liderliği rollerine ilişkin bir inceleme (Gaziantep ili örneği)*. Yayımlanmamış doktora tezi, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Sönmez Çakır, F. & Adıguzel, Z. (2019). Evaluation of open leadership and innovation orientation on employees and culture of the organization. *Verslas: Teorija ir praktika/ Business: Theory and Practice*, 20, 432-445.
- Tünel, S. (2023). *Okul müdürlerinin teknoloji liderliği yeterliği ile okuldaki yenileşme iklimi arasındaki ilişki*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Uçar, Z. & Gündoğdu, B. (2023). İşgörenler tarafından algılanan açık liderliğin yenilikçi iş davranışına etkisinde yönetici destek algısının aracılık rolü. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25(2), 740-765.
- Yaylak, E. & Süleyman, İ. (2018). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin eğitimde sosyal medyanın kullanılmasına yönelik görüşlerinin incelenmesi. *Türkiye Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 3(1), 1-32.
- Yüksel, G. (2014). Medya ve eğitim. (ed. M. Çağatay Özdemir). *Eğitim sosyolojisi*. Pegem Akademi.

Bölüm 6

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN E-ÖĞRENME SÜRECİNE İLİŞKİN MEMNUNİYET DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

Ferhat HAN¹

Fulya ATILA²

Metin KIRBAÇ³

GİRİŞ

Teknolojinin gelişmesiyle birlikte toplumların eğitim anlayışı ve eğitimden beklentileri değişmektedir. 21. yüzyılda bilişim teknolojilerindeki gelişmeler, bilginin üretim ve dağıtım hızındaki muazzam artış geleneksel öğretim sistemlerinin sorgulanmasına neden olmaktadır. Bu sorgulama içerisinde geleneksel öğretim sistemlerinin çağımızdaki değişim ve dönüşüme yeteri kadar uyum sağlayamadığı tartışılmaktadır. Bu tartışmalar sürüp giderken geleneksel eğitimi destekleyici olarak görülen e-öğrenme, mobil öğrenme, dijital öğrenme, uzaktan öğrenme, hayat boyu öğrenme gibi kavramlar ortaya çıkmıştır.

E-öğrenme (çevrimiçi öğrenme) kavramı, internet ağının genişlemeye başladığı 1990'ların ortalarında ortaya çıkmıştır (Garrison, 2011). İnternetin ve web teknolojilerinin gelişmesiyle birlikte sadece eğitim alanında değil birçok sektöre ilişkin kavramların başına elektronik kelimesinin baş harfi olan e- öneki getirilmiştir (Gökdaş ve Kayri, 2005). E-devlet, e-ticaret, e-sağlık, e-güvenlik vb. kavramlarla birlikte ilgili sektörlerde yapısal anlamda önemli ölçüde değişim yaşanmıştır. E-öğrenme ile zaman ve mekân engeli, sınırlılığı olmadan bilgiye ulaşmak mümkün hale gelmiştir. E-öğrenme, öğretmenlerle öğrenciler arasında eşzamanlı veya eşzamansız olmak üzere kesintisiz bir iletişimin gerçekleşebildiği yaşam boyu öğrenme imkânı sunan bir öğrenme biçimidir (Demir, 2013; Wang, Ran, Liao & Yang, 2010). E-öğrenmede katılım, merak, deneyim, uygulama gibi kavramlar öne çıkarken e-öğrenmenin etkili bir şekilde gerçekleşebilmesi için,

¹ Öğr. Gör. Dr. Kilis 7 Aralık Üniversitesi, ferhat.han@kilis.edu.tr, ORCID iD: 0000-0001-6556-9685

² Dr., Millî Eğitim Bakanlığı, fulyaozer88@gmail.com, ORCID iD: 0000-0002-8537-8808

³ Dr. Öğr. Üyesi, İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme AD, metin.kirbac@inonu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-0873-6544

- E-öğrenme sürecinde öğrencilerin birbirleriyle ve öğretim elemanı ile etkileşimlerini artıracak eşzamanlı anlık mesajlaşma (chat) uygulamaları ve eşzamansız forum uygulamalarının daha etkin kullanılması sağlanabilir.
- Ölçme değerlendirme süreci göz önünde bulunduran, e-portfolyo değerlendirme ve öğrenme analitikleri kullanılabilir.
- Öğrencilerle birebir görüşülerek detaylı verilerin elde edileceği nitel çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Adanır, G. A. (2021). E-sınav sistemi ile ilgili öğrenci görüşleri ve yaşanan sorunların araştırılması. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 13(2), 189-207.
- Adnan, M. & Boz-Yaman, B. (2017). Mühendislik öğrencilerinin e-öğrenmeye dair beklenti, hazır bulunuşluk ve memnuniyet düzeyleri. *Türk Bilgisayar ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 8(2), 218-243.
- Akcan, F., Bayır, E. & Çoban, B. (2023). Sosyal Bilgiler Dersi için Geliştirilen Çevrim İçi Öğrenme Materyalinin Akademik Başarıya Etkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(2), 1529-1561 .
- Alexander, S. (2001). E-learning developments and experiences. *Education + Training*, 43 (4/5), 240-248. <https://doi.org/10.1108/00400910110399247>
- Alqurashi, E. (2019). Predicting student satisfaction and perceived learning within online learning environments. *Distance Education*, 40(1), 133-148. <https://doi.org/10.1080/01587919.2018.1553562>.
- Arı, S. Ö (2012). *Uzaktan eğitim için bir çağdaş değerlendirme portalı tasarımı*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Sakarya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Aşkar, P., Dönmez O., Kızılkaya G., Çevik V. & Gültekin K. (2005). *The dimension of student satisfaction on online learning programs*. Encyclopedia of Distance Learning Vol 4 (editors: Howard C et al) Idea-Group Reference: USA. P 585-590
- Başol, G., Kocadağ, Ü. T. & Çiğdem, H. (2017). Ölçme değerlendirme dersinde e-sınav uygulanmasına ilişkin öğrenci görüşleri. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2017(8), 111-128.
- Behera, S. K. (2013). E-and M-Learning: A comparative study. *International journal on new trends in education and their implications*, 4(3), 65-78.
- Beldarrain, Y. (2006). Distance Education Trends: Integrating new technologies to foster student interaction and collaboration, *Distance Education*, 27(2), 139-153, DOI: 10.1080/01587910600789498
- Berigel, M. (2013). *Öğretim elemanlarının uzaktan eğitim ortamlarına uyum süreçlerinin incelenmesi*, Yayınlanmamış doktora tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Bervell, B., Umar, I. N. & Kamilin, M. H. (2020). Towards a model for online learning satisfaction (MOLS): Re-considering non-linear relationships among personal innovativeness and modes of online interaction. *Open Learning: The Journal of Open, Distance and e-Learning*, 35(3), 236-259.
- Büyüköztürk, Ş. Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi.

- Emine, C. (2016). Uzaktan eğitimde e-değerlendirme üzerine öğrenci algıları. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, (1), 94-101.
- Cloete, E. (2001). Electronic education system model. *Computers & education*, 36(2), 171-182.
- Çevik, A. (2008). Moodle öğrenme yönetim sistemi yönetimindeki karşılaşılabilecek olası sorunlar ve çözüm önerileri. *In 8th International Educational Technology Conference*, May, (pp. 31-34).
- Demir, M. (2013). *Eğitim Fakültesi öğrencilerinin e- öğrenme araçlarını kabul düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Demir, S. & Eren, E. (2021). Üniversite öğrencilerinin çevrimiçi öğrenme ortamına ilişkin memnuniyet düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Uluslararası Bilim ve Eğitim Dergisi*, 4 (2) , 67-84. DOI: 10.47477/ubed.940750
- Demirbilek, N. & Atila, F. (2021). Üniversite öğrencilerinin zorunlu uzaktan eğitimin yürütülmesine ilişkin görüşleri. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(3), 820-832. <https://dx.doi.org/10.17240/aibuefd.2021.21.64908-816505>
- Demirbilek, N., Demirtaş, H., Han, F. & Atila, F. (2021). Okul yöneticisi ve öğretmenlerin bakış açısıyla uzaktan öğretim kavramı, Inonu University Journal of the Faculty of Education, 22(1), 446-470. DOI: 10.17679/inuefd.827706
- Derouin, R. E., Fritzsche, B. A. & Salas, E. (2005). E-learning in organizations. *Journal of management*, 31(6), 920-940.
- Fraenkel, J. R. Wallen, N. E. & Hyun, H. H. (2012). *How to design and evaluate research in education*. New York: Von Hoffman Press.
- Fredericksen, E., Pickett, A., Shea, P., Pelz, W., & Swan, K. (2000). Student satisfaction and perceived learning with on-line courses: Principles and examples from the SUNY learning network. *Journal of Asynchronous Learning Networks*, 4(2), 7-41.
- Garrison, D. R. (2016). *E-learning in the 21st century: A community of inquiry framework for research and practice*. Taylor & Francis.
- Gedik, O. & Erol, M. (2022). Sınıf öğretmeni adaylarının pandemi sürecinde uzaktan eğitime ilişkin tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Uluslararası Türk Kültür Coğrafyasında Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 1-11.
- González-Gómez, F., Guardiola, J., Rodríguez, Ó. M. & Alonso, M. Á. M. (2012). Gender differences in e-learning satisfaction. *Computers & Education*, 58(1), 283-290.
- Gökdaş, İ. & Kayri, M. (2005). E-öğrenme ve Türkiye açısından sorunlar, çözüm önerileri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(2).
- Gülbahar, Y. (2012). E-öğrenme ortamlarında katılımcıların hazır bulunuşluk ve memnuniyet düzeylerinin ölçülmesi için ölçek geliştirme çalışması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 45(2), 119-137.
- Han, F. & Demirbilek, N. (2021). Üniversite öğrencilerinin covid-19 salgını süresince yürütülen zorunlu uzaktan eğitime ilişkin görüşleri, *International Journal of Eurasia Social Sciences (IJOESS)*, 12(44), 182-203. DOI: <http://dx.doi.org/10.35826/ijoess.28>
- Hrastinski, S. (2009). A theory of online learning as online participation. *Computers & Education*, 52(1), 78-82.
- Ilgaz, H. & Gülbahar, Y. (2015). A snapshot of online learners: e-readiness, e-satisfaction, and expectations. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 16(2), 171-187.

- Kantoğlu, B., Torkul, O. & Altunışık, R. (2013). E-öğrenmede öğrenci memnuniyetini etkileyen faktörlerin incelenmesine yönelik model önerisi. *Business ve Economics Research Journal*, 4(1).
- Karaman, S. (2011). Examining the effects of flexible online exams on students' engagement in e-learning. *Educational Research and Reviews*, 6(3), 259.
- Karasar, N. (2002). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel Yayıncılık.
- Kaya, G. & Koçak Usluel, Y. (2011). Öğrenme-öğretme süreçlerinde BİT entegrasyonunu etkileyen faktörlere yönelik içerik analizi. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31, 48- 67.
- Kılıç, S., Horzum, M. B. & Çakıroğlu, Ü. (2016). Çevrimiçi eşzamanlı öğrenme ortamlarında öğrencilerin öğretimsel, sosyal ve bilişsel buradalık algılarının belirlenmesi. *Türk Bilgisayar ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 7(2), 350-364.
- Kırbaç, M., Kaya, F. & Özkul, R. (2023). Investigation of General self-efficacy levels of faculty of education students in distance education process, *E-International Journal of Educational Research*, 14 (1), 391-407. DOI: <https://doi.org/10.19160/e-ijer.1203150>
- Klein, H. J., Noe, R. A. & Wang, C. (2006). Motivation to learn and course outcomes: The impact of delivery mode, learning goal orientation, and perceived barriers and enablers. *Personnel Psychology*, 59, 665–703.
- Korkmaz, Ö., Çakır, R. & Tan S. S. (2015). Öğrencilerin e-öğrenmeye hazır bulunuşluk ve memnuniyet düzeylerinin akademik başarıya etkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 16(3), 219-241.
- Kumar Basak, S., Wotto, M. & Belanger, P. (2018). E-learning, M-learning and D-learning: Conceptual definition and comparative analysis. *E-learning and Digital Media*, 15(4), 191-216.
- Mangan, K. S. (2001). Expectations evaporate for online MBA programs. *Chronicle of Higher Education*, 48(6).
- Moore, M. G. (1989). Editorial: There types of interaction. *The American Journal of Distance Education*, 3(2), 1-7
- Muilenberg L. Y. & Berge D. L. (2005). Student barriers to online learning: A factor analytic study. *Distance Education*, 26(1), 29-48. <https://doi.org/10.1080/01587910500081269>
- Nalbant, B. (2006). *Elektronik öğrenmenin işletmelerde kullanımı ve çalışanların elektronik öğrenmeye karşı tutumlarının belirlenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Çanakkale.
- Özdemir, Ö., & Erdoğan, İ. (2021). Covid-19 pandemisi sürecinde İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin uzaktan eğitim hakkındaki görüşleri. *Türkiye Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, (12), 11-41.
- Özkan, S. & Köseleler, R. (2009). Multi-dimensional students' evaluation of e-learning systems in the higher education context: An empirical investigation. *Computers & Education*, 53(4), 1285- 1296. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2009.06.011>
- Özkanan, A. & Erdoğan, A. (2013). Uzaktan eğitimde öğrenme ortamının kabulü ile birlikte uygununun öğrenen memnuniyetine etkisi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. Özel Sayı*, 209-220.
- Pekcan, N. & Toraman, Ç. (2022). Covid-19 pandemisinde çevrimiçi ölçme ve değerlendirme uygulamalarının öğretmen-öğrenci görüşlerine göre incelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(1), 120-129. <https://doi.org/10.17556/erziefd.862654>

- Pertekin, P. (2013). *Web tabanlı uzaktan eğitimde teknoloji kabulünün eğitim becerisi üzerindeki rolü: Türk üniversitelerinde akademisyenler üzerine bir araştırma*, Yayınlanmamış doktora tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Sener, J. & Humbert, J. (2003). Student satisfaction with online learning: An expanding universe. *Elements of Quality Online Education: Practice and Direction*. Needham, MA: Sloan Center for Online Education.
- Swan, K., Shea, P., Fredericksen, E. E., Pickett, A. M. & Pelz, W. E. (2000). Course design factors influencing the success of online learning. Paper presented at *Web Net 2000 World Conference on the WWW and Internet*, San Antonio, TX.
- Şimşek, T. & Gümüşeli, A. İ. (2022). Üniversite öğrencilerinin uzaktan öğretime ilişkin hazır bulunuşluk ve memnuniyet düzeylerinin incelenmesi. *Uluslararası Toplumsal Bilimler Dergisi*, 6(2), 330-363.
- Tüzün, F. & Yörük Toraman, N. (2021). Pandemi döneminde uzaktan eğitim memnuniyetini etkileyen faktörler. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14 (3), 822-845. DOI: 10.25287/ohuiibf.780189
- Uslusoy, B. (2017). *Uzaktan eğitime yönelik öğrenci tutumları üzerine karşılaştırmalı bir çalışma: ABD/Türkiye örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul,
- Wang, M., Ran, W., Liao, J. & Yang, S. J. (2010). A performance-oriented approach to e-learning in the workplace. *Journal of Educational Technology & Society*, 13(4), 167-179.
- Wang, C.-H., Shannon, D. M. & Ross, M. E. (2013). Students' characteristics, self-regulated learning, technology self-efficacy, and course outcomes in online learning. *Distance Education*, 34(3), 302-323. <https://doi.org/10.1080/01587919.2013.835779>.

Bölüm 7

MÜZİK ÖĞRETMENİ ADAYLARININ AKADEMİK ERTELEME VE AKADEMİK UMUTSUZLUK DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Merve Nihan ERTEKİN KAYA¹

1. GİRİŞ

Üniversite eğitimi sürecinde, öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği donanımı edinmek üzere öğretmen adaylarının yerine getirmekle yükümlü oldukları sorumluluklar ve görevler vardır. Bu görev ve sorumlulukların gereken zamanda yerine getirilmemesi erteleme davranışının göstergesidir. Erteleme, görevleri gerçekleştirmeyi ya da bir karar vermeyi ertelemek veya geciktirmek adına bir özellik veya davranışsal eğilim şeklinde tanımlanır (Milgram & ark., 1998: 297). Erteleme sadece çalışma alışkanlığı ve zaman organizasyonundaki bir eksiklik değil, aynı zamanda duygusal, davranışsal ve bilişsel öğelerin etkileşimidir (Solomon & Rothblum, 1984: 509).

Akademik erteleme kavramı ise “her daim ya da hemen hemen her daim akademik vazifeleri erteleme ve her daim ya da neredeyse her daim erteleme ile ilişkili problemlili kaygı yaşama eğilimi” olarak tanımlanmaktadır (Rothblum & ark.,1986; akt. Senecal & ark.,1995: 608).

Ellis ve Knaus (1997: 1) akademik erteleme davranışlarının üniversite eğitimlerini sürdüren öğrencilerde sıklıkla görüldüğünü ifade etmişlerdir. Solomon ve Rothblum (1984: 508) lisans öğrencilerinin %46’lık kısmının dönem ödevi yapmayı, %27,6’lık kısmının sınavlara hazırlanmayı ve %30,1’lik kısmının haftalık ödevleri tamamlamayı ertelediğini; Onwuegbuzie (2004: 12) ise lisansüstü öğrencilerinin aynı üç görevde sırasıyla %41,7, %39,3 ve %60 oranlarında akademik erteleme davranışı gösterdiğini ortaya koymuşlardır. Uzun Özer ve arkadaşları (2009) tarafında yapılan araştırmada ise Türkiye’de üniversitede öğrenim gören öğrencilerin akademik erteleme davranışı gösterme oranı %52 olarak belirlenmiştir. Öğrenciler arasında oldukça yaygın olan bu davranışın akademik

¹ Arş. Gör. Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Müzik Eğitimi AD, mnertekin@gmail.com, ORCID iD: 0000-0002-1775-5640

niteliktedir. Benzer çalışmalar incelendiğinde akademik erteleme ve akademik umutsuzluk ilişkisini inceleyen çalışmalara rastlanmamıştır. Ancak akademik erteleme ve umutsuzluk düzeyini inceleyen çalışmaların sonuçları bu araştırma ile benzerlik göstermektedir. Yıldız ve Yıldız (2016), Odacı ve Kaya (2019) ile Akdamar ve Kızılkaya (2022) tarafından yapılan araştırmalarda akademik erteleme ve umutsuzluk arasındaki ilişki incelenmiş, pozitif yönlü ve anlamlı düzeyde bir ilişkinin varlığı saptanmıştır

Araştırmada;

- Akademik erteleme ile akademik umutsuzluğun düzeylerinin belirlenmesinin yanı sıra nedenlerinin de tespit edilmesine yönelik çalışmaların yapılması,
- Üniversite öğrencilerinde akademik erteleme ve akademik umutsuzluk davranışlarının görülme sıklığını azaltacak eğitim, seminer ve etkinliklerin düzenlenmesi,
- Farklı bölümlerde ve fakültelerde öğrenimlerini sürdürmekte olan öğrenciler ile benzer çalışmaların yapılması ve akademik erteleme ile akademik umutsuzluk düzeylerinin farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi, eğer varsa bu farklılıkların nedenlerinin ortaya konulmasına yönelik araştırmaların yapılması önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Akdamar, E. & Kızılkaya, Y. M. (2022). Üniversite öğrencilerinin akademik erteleme eğilimleri ile umutsuzluk seviyeleri ve akademik başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi: İki devlet üniversitesi üzerinde bir araştırma. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19 (1) 212-221.
- Akdoğan, A. (2013). *Farklı depresyon anksiyete stres düzeylerine sahip üniversite öğrencilerinin akademik erteleme davranışlarının incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- Akinsola, M. K., Tella, A. & Tella, A. (2007). Correlates of academic procrastination and mathematics achievement of university undergraduate students. *Eurasia Journal of Mathematics, Science & Technology Education*, 3 (4), 363-370.
- Akyüz, C. (2016). *Facebook kullanıcısının yetişkin kadınların yalnızlık ve umutsuzluk düzeyleri üzerindeki etkileri*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi], Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Albayrak, E. (2014). *Üniversite öğrencilerinde beş faktör kişilik, akademik öz-yeterlik, akademik kontrol odağı ve akademik erteleme*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi], Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Ata, S. & Kale, M. (2022). Öğretmen adaylarının akademik umutsuzluklarının ölçme ve değerlendirme tutumlarında mesleki bağlılığın aracılık etkisi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42(2), 1213-1241.

- Balkıs, M. & Duru, E. (2010). Akademik erteleme eğilimi, akademik başarı ilişkisinde genel ve performans benlik saygısının rolü. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27, 159-170.
- Bulut, R. (2014). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının akademik erteleme davranışlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi], Afyon Kocatepe Üniversitesi.
- Çakıcı, D. Ç. (2003) Lise ve üniversite öğrencilerinde genel erteleme ve akademik erteleme davranışının incelenmesi. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi], Ankara Üniversitesi.
- Çelikkaleli, Ö. & Akbay, S. E. (2013). Üniversite öğrencilerinin akademik erteleme davranışı, genel yetkinlik inancı ve sorumluluklarının incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*14 (2), 237-254.
- Dilbaz, N. & Seber, G. (1993). Umutsuzluk kavramı: depresyon ve intiharda önemi. *Kriz Dergisi*, 1 (3), 134-138. DOI: 10.1501/Kriz_0000000044.
- Eerde, W. V. (2003). A meta-analytically derived nomological network of procrastination. *Personality and Individual Differences*, 35: 1401-1418.
- Ekşi, H. & Dilmaç, B. (2010) üniversite öğrencilerinin genel erteleme, karar vermeyi erteleme ve akademik erteleme düzeylerinin sürekli kaygı açısından incelenmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 23 (2), 2010, 433-450.
- Ellis, A. & Knaus, W. J. (1977). *Overcoming procrastination*. Signet.
- Ferrari, J. R. (1991). Compulsive procrastination. *Psychological Reports*, 68, 455-458.
- Ferrari, J. R. (2001). Procrastination and attention: Factor analysis of attention deficit, boredomness, intelligence, self-esteem, and task delay frequencies. *Journal of Social Behavior and Personality*, 16, 185-196.
- Goroshit, M. (2018). Academic procrastination and academic performance: An initial basis for intervention. *Journal of Prevention & Intervention in the Community*, 46 (2). 131-142.
- Gökalp, M. & Soykan, F. (2020). Akademik umutsuzluk ölçeği: Geliştirilmesi, geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9 (2), 741-751.
- Güngör, A. B. & Koçak, O. (2020). Üniversite öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılığı ve akademik erteleme davranışı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *JRES*, 7(2), 397-419.
- Gür, S. H., Bakıcı, Ö., Karakaş B., Bayoğlu F. & Atli A. (2018). Üniversite öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığının akademik erteleme davranışları üzerindeki etkisi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü* 5 (10) 70-77. DOI: 10.29129/inujgse.466534
- Hannok, W. (2011). Procrastination and motivation beliefs of adolescents: A cross-cultural study. The degree of doctor, University of Alberta.
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemi* (26. Basım). Nobel Yayıncılık.
- Keller, F. S. (1968). "Good-Bye teacher..." *Journal of Applied Behavior*, 1, 79-89.
- Kınık, Ö. (2015). *Üniversite öğrencilerinin akademik erteleme davranışları ile fonksiyonel olmayan tutumları, depresyon düzeyleri ve benlik-saygıları arasındaki ilişki*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi], Karadeniz Teknik Üniversitesi. Trabzon.
- Klassen, R. M. & Kuzucu, E. (2009). Academic procrastination and motivation of adolescents in Turkey. *Educational Psychology*, 29 (1), 69-81.
- Lima, C. L. S., Veloso L. U. P., Lira J. A. C., Silva A. G. N., Rocha A. R. C. & Conceição B.B. Factors related to hopelessness in college students. *Cogitare enferm.* 26 (76641). doi.org/10.5380/ce.v26i0.76641.

- Milgram, N., Mey-Tal, G. & Levison, Y. (1998). Procrastination, generalized or specific, in college students and their parents. *Personality and Individual Differences*, 25(2), 297-316.
- Odacı, H. & Kaya, F. (2019). Mükemmeliyetçilik ve umutsuzluğun akademik erteleme davranışı üzerindeki rolü: Üniversite öğrencileri üzerinde bir araştırma. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi/Journal of Higher Education and Science*, 9 (1), 43-51. <https://doi.org/10.5961/jhes.2019.308>.
- Onwuegbuzie, A. J. (2004). Academic procrastination and statistics anxiety. *Assessment and Evaluation in Higher Education*, 29, 3-19.
- Özmen, D., DüNDAR, P. E., Çetinkaya, A. Ç., Taşkın, O. & Özmen, E. (2008). Lise öğrencilerinde umutsuzluk ve umutsuzluk düzeyini etkileyen etkenler. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 9 (1), ss. 8-15.
- Rebetez, M. M. L., Rochat, L. & van der Linden, M. (2015). Cognitive, emotional, and motivational factors related to procrastination: A cluster analytic approach. *Personality and Individual Differences* 76 1-6. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2014.11.044>
- Rosário, P., Costa, M., Núñez, J., González-Pianda, J., Solano, P. & Valle, A. (2009). Academic procrastination: associations with personal, school, and family variables. *The Spanish Journal of Psychology*, 12(1), 118-127. doi:10.1017/S1138741600001530
- Sarioğlu, A. (2011). Öğretmen adaylarının akademik erteleme eğilimi ile mükemmeliyetçilik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Semb, G., Glick, D. M. & Spencer, R. E. (1979). Student withdrawals and delayed work patterns in self-paced psychology courses. *Teaching of Psychology*, 6(1), 23-25.
- Senecal, C., Koestner, R. & Vallerand, R. J. (1995). Self-regulation and academic procrastination. *Journal of Social Psychology*, 135, 607-619.
- Solomon, L. J. & Rothblum, E. D. (1984). Academic procrastination: Frequency and cognitive-behavioral correlates. *Journal of Counseling Psychology*, 31, 503-509.
- Soykan, F. (2021). Üniversite öğrencilerinin akademik umutsuzluk düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi], Ondokuz Mayıs Üniversitesi. Samsun.
- Şahin, C. (2009). Eğitim fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin umutsuzluk düzeyleri. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi* 27, 271 -286.
- Ulukaya, S. & Bilge, F. (2014). Üniversite öğrencilerinde akademik erteleme yordayıcıları olarak aile bağlamında benlik ve ana-baba tutumları. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5 (41), 89-102
- Uzun Özer, B. & Topkaya, N. (2011). Akademik erteleme ve sınav kaygısı. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2 (2), 12-19.
- Uzun Özer, B., Demir, A. & Ferrai, J. R. (2009). Exploring Academic Procrastination Among Turkish Students: Possible gender differences in prevalence and reasons. *The Journal of Social Psychology*, 149 (2), 241-257
- Uzun Özer, B., Saçkes, M. & Tuckman, B. W. (2009). Psychometric properties of the tuckman procrastination scale in a Turkish sample. *Psychological Reports*, 113(3), 874-884.
- Üngören, E. & Ehtiyar, R., (2009). Türk ve Alman öğrencilerin umutsuzluk düzeylerinin karşılaştırılması ve umutsuzluk düzeylerini etkileyen faktörlerin belirlenmesi: Turizm Eğitimi Alan Öğrenciler Üzerinde Bir Araştırma. *Journal of Yasar University*. 4 (14), 2093-2127.

- Yerlikaya, İ. (2006). *Bilişsel-davranışçı yaklaşıma ve hobi terapiye dayalı umut eğitimi programlarının ilköğretim öğrencilerinin umutsuzluk düzeyine etkisi*. [Yayınlanmamış doktora tezi] Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yıldız, S. & Yıldız, K. (2016). The relationship between academic procrastination and hopelessness perceptions of primary school teaching department students. *International Online Journal of Educational Sciences*, 8 (3), 234-251.
- Ziesat, H. A., Rosenthal, T. L., & White, G. M. (1978). Behavioral self-control in treating procrastination of studying. *Psychological Reports*, 42, 59-69. <http://dx.doi.org/10.2466/pr0.1978.42.1.59>

Bölüm 8

GÜZEL SANATLAR LİSELERİ KEMAN VE VİYOLA DERS KİTAPLARININ DEVİNİŞSEL KAZANIMLAR BAKIMINDAN İNCELENMESİ

**D. Görkem KUMTEPE¹
Selin ÖZDEMİR²**

GİRİŞ

Müziğin evrenselliği yadsınamaz bir gerçektir. Bu evrensellik müzik eğitimi boyutunda da geçerli olmaktadır. Genel olarak eğitim kelimesinin çeşitli anlamlarından yola çıkılarak “Müzik eğitimi bireylerde müzik ile sağlanan tüm değişim ve gelişimlerdir” şeklinde yorumlanabilir. Müzik eğitimi için en temelde bir müzikal davranış kazandırma, bir müziksel davranış değiştirme veya bir müziksel davranış değişikliği oluşturma, bir müziksel davranış geliştirme süreci olduğu söylenebilir. Bu süreç içerisinde, eğitim gören bireyin kendi müziksel yaşantısı temel alınır ve bu temelden yola çıkılarak belirli amaçlar doğrultusunda planlı, düzenli ve yöntemli bir yol izlenerek istenilen hedeflere erişilir (Uçan, 1997, s.10). Müzik eğitiminin birçok boyutu vardır. Çalgı eğitimi, müzik eğitiminin boyutlarından biridir. Bir çalgıyı öğrenme süreci, çalgıyı çalma becerisini gösterebilmek için bir takım becerilerin sistematik olarak kazanılmasından oluşmaktadır (Schleuter, 1997: akt. Özmenteş 2005 s. 93). Çalgı eğitimi alanında yapılmış bilimsel çalışmalara bakıldığında her çalgı eğitimi süreci nitelendirilirken “sistematik, planlı, düzenli, yöntemli...” gibi kelimelerin kullanıldığı görülmektedir. Bu da bize çalgı eğitiminin temelde bilimsel bir süreç içerisinde ilerlemesi gerektiğini göstermektedir. Çalgı eğitimi çatısı altında her çalgının kendine özgü farklılıkları olsa da her çalgı eğitiminde ortak olması gereken genel teknik bilgiler yer almaktadır.

“Schleuter her çalgının değişik teknik ve kendine özgü yetenekler gerektirdiğini fakat genel olarak çalgı çalma tekniklerinin, duruş, tutuş, yay kullanma, el

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Kırıkkale Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, kumtepegorkem@gmail.com, ORCID iD: 0000-0001-6759-1472

² Dr. Öğr. Üyesi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Müzik Eğitimi AD, selinozdemir@cumhuriyet.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-1881-5422

eser sayılarının, viyola ders kitaplarında yer alan alıştırma ve eser sayısından fazla olduğu görülmektedir. Ayrıca eserlere ek olarak çalgının teknik özelliklerini ön plana çıkarmak amacıyla yazılmış (TDK, 2023) konçerto sayılarına bakıldığında keman ders kitabında daha fazla sayıda konçertoya yer verildiği görülmektedir.

Duruş, tutuş ve çalış olarak birbirine çok benzeyen keman ve viyola çalgılarının güzel sanatlar liseleri ders kitapları incelendiğinde ortaya çıkan tablo, keman çalgısı için hedeflenen nokta, viyola çalgısı için hedeflenen noktadan daha ileride olduğudur. Evet tarihten günümüze bakıldığında viyola çalgısı solist bir çalgı olarak düşünülmediği için alıştırma ve eser sayıları keman kıyasla oldukça azdı. Literatüre geçen alıştırma ve eserlerin çoğu orijinalinde keman çalgısı için yazılmıştır. Ama artık günümüzde viyola çalgısı da virtüöze bir çalgı haline geldi ve özgün alıştırma ve eserler fazlaştı. Dünyada yer alan tüm değişimlere uyum sağlarken, viyola çalgısının geçmişten günümüze geldiği nokta düşünülerek bu çalgının eğitim plan ve programlarının da güncellenmesi ve geliştirilmesi şarttır. Kitap incelemesinde yer alan farklılıklar eksiklikler tekrar gözden geçirilerek iki çalgı özelinde aynı şekilde ilerleyiş ve paralellik çalışıcılığı destekleyecektir. Bu iki kitabı yazan komisyonların ortak olması ve fikir birlikteliği ile çalışması aradaki farklılıkları ortadan kaldıracaktır.

KAYNAKÇA

- Akpınar, M., Çetinkaya, H. & Ağcakaya, P. (2019) *Çalgı eğitimi keman 9*, Ed Mehmet Akpınar. Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları. (25.07.2023 tarihinde https://www.meb-ders.com/dosya/6695-guzel-sanatlar-lisesi-9sinif-calgi-egitimi-keman-ders-kita-bi-pdf-indir#google_vignette adresinden ulaşılmıştır).
- Akyürek, S. (2004). *Müzik tarihinde viyolanın yeri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Büyüköztürk, Ş., vd. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (23. Baskı). Pegem Akademi.
- Coşkun, S. (2016). Türkiye'de Anadolu güzel sanatlar liseleri bireysel çalgı eğitimi dersinde (yaylı çalgılar) piyano eşlikli çalışmalarına ilişkin öğretmen görüşleri. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Akademik Müzik Araştırmaları Dergisi*. 2 (3). 83-104
- Konakçı, N. (2010). *Eğitim fakültesi güzel sanatlar eğitimi bölümü müzik eğitimi anabilim dalı öğrencilerinin bireysel çalgı eğitimi dersine yönelik tutumları*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Kurtuluş, G., Özal, K. & Akın, O. N. (2021). *Çalgı eğitimi viyola 9*, Ed Devrim Öztürk. Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları. (25.07.2023 tarihinde <http://meslek.eba.gov.tr/?p=-Ders-Kitabi&tur=gsl> adresinden ulaşılmıştır).
- Kurtuluş, G., Özal, K. & Akın, O. N. (2021). *Çalgı eğitimi viyola 10*, Ed Devrim Öztürk. Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları. (25.07.2023 tarihinde <http://meslek.eba.gov.tr/?p=-Ders-Kitabi&tur=gsl> adresinden ulaşılmıştır).

- Kurtuluş, G., Özal, K. & Akın, O. N. (2021). *Çalgı eğitimi viyola 11*, Ed Devrim Öztürk. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları. (25.07.2023 tarihinde <http://meslek.eba.gov.tr/?p=Ders-Kitabi&tur=gsl> adresinden ulaşılmıştır).
- Kurtuluş, G., Özal, K. & Akın, O. N. (2021). *Çalgı eğitimi viyola 12*, Ed Devrim Öztürk. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları. (25.07.2023 tarihinde <http://meslek.eba.gov.tr/?p=Ders-Kitabi&tur=gsl> adresinden ulaşılmıştır).
- Öksüz, O. & Öksüz, Ö. (2021) *Çalgı eğitimi keman 10*, Ed Mehmet Akpınar. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları. (25.07.2023 tarihinde <http://meslek.eba.gov.tr/?p=Ders-Kitabi&tur=gsl> adresinden ulaşılmıştır).
- Öksüz, O. & Öksüz, Ö. (2021) *Çalgı eğitimi keman 11*, Ed Mehmet Akpınar. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları. (25.07.2023 tarihinde <http://meslek.eba.gov.tr/?p=Ders-Kitabi&tur=gsl> adresinden ulaşılmıştır).
- Öksüz, O. & Öksüz, Ö. (2021) *Çalgı eğitimi keman 12*, Ed Mehmet Akpınar. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları. (25.07.2023 tarihinde <http://meslek.eba.gov.tr/?p=Ders-Kitabi&tur=gsl> adresinden ulaşılmıştır).
- Özen, C. Ö. (2015). *Keman eğitimine başlarken kullanılan ilk üç yay tekniğinin ve bu tekniklerin öğretilmesinde uygulanan sıralamanın incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi. Trabzon.
- Özmenteş, S. (2005) Müzik eğitiminin boyutları ve çalgı eğitimi. *İnönü Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6 (9). S.89-98
- Taş, S. (2019). Kemanda konum geçişleri ve konum sınıflandırması. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, 9 (2), 350-369.
- TDK (2023) <https://sozluk.gov.tr>
- Uçan, A. (1994). *Müzik eğitiminde kavramlar- ilkeler-yaklaşımlar*. Müzik Ansiklopedisi Yayın Evi.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayınlar.
- Yılmaz, C. (2017). *Viyolanın 9. yüzyıldan günümüze gelişimi ve Andrea Amati'nin viyola formuna getirdiği yenilikler*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Mersin Üniversitesi, Mersin.
- Yılmaz, İ. S. & Mustul, Ö. (2019). Güzel sanatlar liseleri ve müzik eğitimi anabilim dallarında kullanılan viyola için yazılmış eğitim-öğretim materyalleri. *Online Journal of Music Sciences*, 4 (1), 104-121. DOI: 10.31811/ojomus.559593

Bölüm 9

BAĞLAMADA DÜZEN-MAKAM PRATİKLERİ BAĞLAMINDA GÜNCEL PERDE DİZİLİMİNE ALTERNATİF DİZİLİMLER VE ÖĞRETİMDE KULLANIMINA DÖNÜK GÖRÜŞLER

Sami Emrah GEREKTEN¹

GİRİŞ

Tel düzeni, tel ya da tel gruplarının farklı seslere akortlanması yoluyla elde edilen akort sistemlerinin her birine verilen isimdir. Tel düzeni pratikleri, bağlamacılık geleneğinde ve icracılıkta bir ustalık ölçütü (Gerekten, 2022), bağlama öğretiminde ise başat bir konu olarak karşımıza çıkar. Bağlamanın çok-düzenli niteliği çalgının önemli bir farklılığı ve zenginliği olarak kabul edilir. Düzenler, oluşumları itibarıyla bir dem sesi ihtiyacına dayanırlar (Yılmaz, 2015; Öztürk, 2022: 302) ve temelde bir performansta makamın karar seslerini duyurma gereksinimini giderirler. Bu manada düzenler, halk müziğinin makamsal zenginliğinin bir yansıması olarak da değerlendirilebilirler.

Günümüzde bağlamanın yaygın bilinen ve kullanılan tel düzenlerinin yanı sıra diğer tel düzenlerine ilişkin sahip olduğu zenginliğin tekrar ortaya çıkarılması ve işlenmesine dönük araştırmaların ve sanatsal üretimlerin artışı bir döneme girildiği anlaşılmaktadır. Tel düzenlerine dönük lisansüstü tez çalışmalarının (Demir, 2008; Oral, 2010; Yılmaz, 2015; Gerekten, 2020a, 2022) yanı sıra ortaya konulan yeni metodolojik yazılı materyallerin (Erzincan, 2019) sayısındaki artış (Gerekten, 2020b) konunun araştırmacı ve icracılar tarafından sahiplenildiğini göstermektedir. Öte yandan icracıların, yakın dönemde daha çok üretime yöneldikleri farklı tel düzenlerinde icra örneklerinin artışı ve yeni tel düzenlerini (Özgür Peker, 2017; Erdem Şimşek, 2019; Erkan Oğur, 2021; ArtAkademie, 2021) icat etmeleri çalgının icra ve öğretimine dönük verimli bir sürecin başladığına işaret etmektedir.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Devlet Konservatuarı Türk Halk Müziği Çalgı Eğitimi, genc.sami.07@hotmail.com, ORCID iD: 0000-0002-6362-0704.

ve öğretim kurumlarında farklı ve çeşitli dizgilerle icra edilmesi ve bu yöndeki ihtimamın artırılması, bağlamanın tek tipleşmiş ve çeşitliliklerinden arındırılmış bir görünüm sergilemesinin önüne geçebilir ve çalgının anlatım, öğretim olanaklarının genişletilmesi anlamına gelebilir. Öte yanda, icracının bağlamasında kullandığı perde dizilimini doğrudan etkileyen faktörlerin arasında makamsal ihtiyaçların geldiği rahatlıkla anlaşılmaktadır. Bu yüzden, bağlama icracılığı, öğretimi ve literatürüne doğru bir makamsal perspektiften bakma zaruriyeti burada kendini tekrar göstermektedir.

ETİK İZİN

Araştırma, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimleri Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'nun 16.05.2023 tarihli 06 toplantı sayılı 2023/173 numaralı izni ile yürütülmüştür.

KAYNAKÇA

- Akdoğan, O. (1999). *Türk Müziği'nde perdeler*. Ankara, Türkiye: Müzik Ansiklopedisi.
- Art Akademie. (2021, Mart 14). *Kemal dinç-çapraz düzeni-ArtAkademie* [Video]. Erişim adresi: https://www.youtube.com/watch?v=g6wpF26tjSk&ab_channel=ArtAkademie
- Aydınlık. (2020, Mayıs 15). *Çay elinden öteye-Yücel Paşmakçı* [Video]. Erişim adresi: <https://www.youtube.com/watch?v=KzoCs0qARLk>
- Creswell, J. W. & Plano Clark, V. L. (2007). *Designing and conducting mixed methods research* (1st ed.). Sage.
- Demir, B. (2008). *Bağlama düzeninde icra edilen ezgilerde değişik çalma tekniklerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü,
- Ekici, S. (1993). *Ramazan Güngör ve üç telli kopuzu*. Ankara, TR: Kültür Bakanlığı Halk Kültürlerini Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü.
- Erenler, M. (2023, Mart 13). *Mehmet Erenler~Baharın Gülşen Çağında* [Video]. Erişim adresi: https://www.youtube.com/watch?v=bgrM5R9w_M
- Erkan Oğur Müzik Okulu. (2021, 5). *Erkan Oğur* [Video]. Erişim adresi: https://www.youtube.com/watch?v=Q_aqUKZuN5E&ab_channel=ErkanO%C4%9FurM%C3%BCzikOkulu
- Erstanburaci. (2007, Kasım 16). *Talip Özkan-01 Havada Turna sesi gelir* [Video]. Erişim adresi: https://www.youtube.com/watch?v=90Mx0GggH5s&list=TLPQMTYwN-DIWmJOk6d0CIRE_rA&index=4
- Erzincan, E. (2019). *Bağlama için besteler-Bağlama bozuk misket ve müstezat düzenlerinde*. İstanbul: Temkeş.
- Etikan, H. (2014, Temmuz 7). *Ruhi Su belgeseli* [Video]. Erişim adresi: <https://www.youtube.com/watch?v=fVstKf0RcWc>
- Gereken, S. E. (2020a). *Bağlamada/sazda misket düzeni için egzersiz ve etütlere dayalı öğretim modeli önerisi ve öğrenci başarısına etkisi* (Unpublished doctoral dissertation).

- Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya, Türkiye.
- Gerekten, S. E. (2020b). Bağlama/ saz çalgısı ile ilgili yapılan çalışmalar üzerine bir bibliyografya denemesi. *Eurasian Journal of Music and Dance*, 17, 391-411. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1461503>
- Gerekten, S. E. (2022). Bağlama/saz öğretimine yönelik hazırlanmış yazılı materyallerin tel düzenleri perspektifinde incelenmesi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 13(1), 502-524. doi: 10.51460/baebd.1072179
- Hoşsu, M. (1997). *Geleneksel Türk halk müziği nazariyatı*. İzmir, Türkiye: Peker Ambalaj Kağıt San.
- Kaymak, M. (2015, Mayıs 27). *Talip Özkan - Havada Turna Sesi Gelir- TRT Müzik TV* [Video]. Erişim adresi: <https://www.youtube.com/watch?v=2yJcZBQ2l3Y>
- Kıllıoğlu, G. (2017, Nisan 19). *Ali Ekber Çiçek - Haydar Haydar (1974-orjinal klip)* [Video]. Erişim adresi: https://www.youtube.com/watch?v=3-EfJBsf_3Q
- Oral, M. (2010). *Bağlamada belli başlı yöresel tavırların icrasında bozuk düzen ile bağlama düzeni arası transpozisyonda oluşan duyum farklılıkları* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Haliç Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.
- Özbek, M., Sun, M., Tuğcular, E., Bayraktar, E., & Önder, B. (1989). *Türk Halk Müziği Çalgı Bilgisi*. Ankara, Türkiye: Kültür Bakanlığı Güzel Sanatlar Müdürlüğü Yay.
- Öztürk, O. M. (2009). Onyediden yirmidört'e: Bağlama ailesi çalgılar ve geleneksel perde sistemi. *Folklor/Edebiyat*, 15(58), 63-88.
- Öztürk, O. M. (2012). Geleneksel bağlama icrasının gelişiminde üstadlık kültürünün rolü ve belirleyiciliği. *Nida Tüfekçi uluslararası bağlama sempozyumu kitabı içinde*. İstanbul, Türkiye: İTÜ TDMK.
- Öztürk, O. M. (2022). *Türk Müziği'nin temeli olarak halk müziği teorisi ve uygulaması I*. Ankara: Müzik Eğitimi Yay.
- Parlak, E. (2000). *Türkiye'de el ile (şelpe) bağlama çalma geleneği ve çalış teknikleri*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yay.
- Peker, Ö. (2017, Ağustos 2). *Oğur Sazı-Benim sadık yarım kara topraktır* [Video]. Erişim adresi: https://www.youtube.com/watch?v=gPxSImbL05k&ab_channel=%C3%96zg%C3%BCrPeker
- Sarısözen, M. (1940). Çoksesli müzik ve bağlamalar. *Güzel Sanatlar Dergisi*, 2, 117-124.
- Sazcı. (2021, Eylül 21). *Yılmaz İpek - [1982]* [Video]. Erişim adresi: <https://www.youtube.com/watch?v=4q19ICFcHAE>
- Serdartrk. (2006, Kasım 13). *Ali Ekber Çiçek- Gönül Gel Seninle Muhabbet Edelim* [Video]. Erişim adresi: <https://www.youtube.com/watch?v=bB8vYMEWs1Q>
- Şimşek, E. (2019, Kasım 11). *Erdem Şimşek / HERDEM düzeni ile doğaçlama (4 Telli Bağlama)* [Video]. Erişim adresi: https://www.youtube.com/watch?v=LYVPbJtMKkA&ab_channel=Erdem%C5%9Eim%C5%9Fek
- Tarabtarab. (2009, Kasım 16). *Talip Ozkan 90 Uskudar* [Video]. Erişim adresi: <https://www.youtube.com/watch?v=kUUMPXFgtFw>
- Telim, B. (2018, Temmuz 18). *Hamit Çine Belgeseli Full* [Video]. Erişim adresi: <https://www.youtube.com/watch?v=Z-fVHP7ibkA>
- TRT Arşiv. (Eylül 2019). *Ruhi Su* [Video]. Erişim adresi: <https://www.youtube.com/watch?v=nOl-DmlJkAI>
- Tura, Y. (2017). *Türk Musikisinin Meseleleri* (3rd ed.). İstanbul, Türkiye: İz.

- Uğur, D. (2012, October 16). *Yılmaz İpek* [Video]. Erişim adresi: <https://www.youtube.com/watch?v=0uxlaCpbJh8>
- Yarman, O. 2023, October 6. 2022-2023 Güz AÜDK1 “Türk Müziği’nde Ses Sistemleri” (Prof. Dr. Ozan Yarman) Erişim adresi: https://www.youtube.com/watch?v=ff-BeP-ELSuU&ab_channel=OzanYarman
- Yılmaz, Ö. (2015). *Makam, Çok Seslilik ve Yöresel Tavrılar Kapsamında Bağlamada Düzenler* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya, Türkiye.